

NAGYVÁRAD

Főszerkesztő HEGEDŰS NANDOR

Felelős szerkesztő MARÓT SANDOR

MEGJEGYZÉSEK

Aki Anghelescu közoktatási miniszter tegnap beszédét elolvassa, azt kell hinnie, hogy a kisebbségi iskolágyek legfeljebb Svájcban, vagy az Egyesült Államokban állhatnak olyan bzsában, mint nálunk. Sehogy se fér az a mi tunkbe, hogy a derűs miniszteri kijelentések hogyan lehetnek olyan éles ellentétben a szöve-
 rorú tényekkel. Goldis László megmondta ereken, hogy Anghelescu, mint Apponyi tanít-
 ánya, felfülmulta mesterét, amint hogy ma már em is vitás, hogy a nemzetiségi iskoláztatás magyar impérium alatt szabad mozgásban, zljödésben, az illető nemzetiség nyelvének, jellemének kultiválásában sokkal szebb képet mutatott, mint a kisebbségi oktatás a mai romániában. Hiszen a felekezeti iskolák védelmében Goldis is, mások is nyíltan kijelen-
 tik, hogy a román felekezeti iskolák voltak a román nemzeti eszme hajlékai, mentővárai. Ezt a mai magyar kisebbségi iskolákról bajos volna elmondani. Anghelescu miniszter beszéde nagyon jól fog hangzani egy napig kifelé, a Népszövetség előtt, vagy a hivatalos távirati hírszolgálat továbbításában, de az események már meggyőzhetők volna a román kormányt, hogy a szónoklatok ereje nagyon megcsökken és amint a lei nem emelkedik attól, ha Brati-
 tianu Vintila kijelenti, hogy az ország gazda-
 ságilag teljesen konszolidálva van, úgy a kisebbségek helyzetének megítélése sem válik Romániára kedvezőbbé, ha ezt a beszédét akár plakátokon is kiragasztják. A beszédek, igere-
 tek és teoretikus kijelentések gyűjteménye szá-
 porodott egygyel és. ha a kormány nem az életnek, hanem a muzeumoknak és levéltárak-
 nak dolgozik, úgy Anghelescu megtette köte-
 lességét.

Elvégre a vitát nem olyan nehéz eldön-
 tani. Össze kell szedni az adatokat Apponyi politikájáról és Anghelescu politikájáról egy-
 aránt. És döntőn egy pártatlan bírő.

Anghelescu azt mondta, hogy Apponyi el-
 nyomta a nemzetiségeket, ő pedig szabadságot ad nekik.

De Goldist sem értjük. Egész életében azt hirdette, hogy minden nemzetnek joga van a maga népi-, nemzeti- és nyelvi mivoltában fennmaradni. Mostani beszédében mégis azt mondja, hogy várjuk be türellemmel, míg az iflakó nemzetiségek végzetserőlen beolvadnak a román nemzetbe. Nem értjük, hogyan ki-
 váncsatja ő ezt a beolvadást, mikor eddig min-
 dig mást hirdetett. De még kevésbé értjük, hogyan kiheti is ő azt, hogy ez megtörtén-
 hetik. Minek ámitja ezzel nemzetét egy olyan nép fia, amely nép ezer esztendőn át tragikus életkörülmények között sem tudott beolvadni.

A magyar kisebbség talán kevésbé ellen-
 ló az asszimilációval szemben, mint a román? A népek ellenálló képessége hihetetlen erejű. Nem látjuk-e, hogy maroknyi népek, akikről a világpolitika már nem is tudott, mint a lettek, esztek, vagy akiket régen nem vett számításba, mint a finneket, horvátokat, albánokat, bosnyákokat, oroszokat erővel jelentkeztek a história cir-
 kuszában. Éppen csak a romániai kisebbségek és ezek között éppen a magyarok fogtak el-

tűnni a többségi nép tengerében? Ez nem valószínű. Nem jól szolgálja saját nemzete érdekeit, aki ezeket az ábrándokat propagálja. Rákosi Jenő harmincmillió magyarról szóló fantazmagóriája nem volt kevésbé káros Ma-
 gyarországra, mint Goldis László tizenhét-
 millió románja Romániára. Goldis László el-
 szánt erővel küzdött a Rákosi-féle teoria ellen. Voltak Rákosi Jenőnek sokkal szebb eszméi; miért sajátítja ki tehát belőlük éppen ezt?

Goldis László szemére vetette Anghelescu miniszternek, hogy óvodákra is rákényszeríti az államnyelvet. A miniszter ez ellen a vád ellen erőlesen tiltakozott. Kérjük Nagyvárad tanácsát, vegye tudomásul a miniszter tiltako-
 zását, ne legyen papább a papánál és adja vissza az óvodákat az öklömnyi gyerekek anyanyelvének. Ha már a miniszter sem akarja, akkor Nagyvárad községi óvodái igazán nem kötelesek négy éves gyermekeken elke-
 deni a romanizálást.

Vagy Vvárad tanácsa azt hiszi, hogy a mi-
 niszter de facto nem mindig ellenzi azt, ami ellen a parlamentben tiltakozik?

Egy sváb képviselő beszédében kifogá-
 solta, hogy most a kisebbségi tanítókat olyan vasmarokkal szorítják az államnyelv elsajáti-
 tására. Mire egy liberális képviselő ezt kér-
 dezte:

— Lehetsége-e az, hogy egy tanító ne tudja annak az államnak a nyelvét, amely-
 ben él?

— Igenis lehetséges — mondta a sváb képviselő, ami a többség padjaiban zajos pro-
 testálást váltott ki.

A helyzet pedig az, hogy a magyar im-
 périum alatt

gyerekkorukban, diákkorukban

sajátították el
 Ellenben ma a kisebbségi tanítóknak
 öteg fejtejt kell az állam nyelvét megtanulniok.
 Reggeltől estig tanítanak, mellékfoglalkozást üz-
 nek, az élet gondjaival küzdenek, idegileg ki-
 merülnek, a rossz táplálkozástól elsorvadnak:

Jorga, Sándor és Angelescu beszédei az iskolai törvényjavaslat vitájában

Szombaton éjszaka befejezte a ka-
 mara a közoktatásügyi törvény reformjá-
 ról szóló javaslat vitáját. Az utolsó nap
 érdekes felszólalásokban bővelkedett.

Kräuter sváb képviselő a kisebbségi iskolák érdekében szólalt fel, elismeri, hogy az állam polgárai magasabb szem-
 pontból kell, hogy ismerjék az állam nyel-
 vét, de ezt megtanulhatják azok, akiknek szükségük van rá, felnőtt korukban. Er-
 délyben a magyar uralom alatt, jóllehet a magyar nyelv volt az államnyelv, a külön-
 féle nemzetiségek mégis románul beszél-
 tek egymással. Az elemi iskolákban való román nyelvű tanulás meddő erőfeszítés. Majd kifejti, hogy a kisebbségi tanítókat
 meglelt korukban nem lehet súlyos vizs-
 gakra kényszeríteni.

Hans Otto Roth közbeszól: A ma-
 gyar időkben a románok a híres memoran-
 dumban ezt hallatlan sérelemnek minősít-
 tették.

szeretnők látni, hogy melyik liberális képviselő tudna ilyen sanyaru körülmények között egy nyelvet és ezen az új nyelven egy ország föld-
 rajzát, történelmét, alkotmányát megtanulni. Sajnos, eleven példával ezt a lehetetlenséget illusztrálni nem tudjuk, mert olyan liberális képviselő, aki egy kisebbségi tanító sorsához hasonló nyomorúságos viszonyok között él, nincs.

Egyik százsz képviselő erőlesen tiltakozik azok ellen a vádak ellen, amikkel dr Lascu Demeter a napokban illette a kisebbségeket. Néha magunk is magyarázat nélkül állunk meg Szalonta képviselőjének sovíniszta állás-
 foglalása előtt. Már másodszor történik meg, hogy a kormány helyett dr Lascu Demeter szólal fel és ostromozza a kisebbségi honatyák vakmerőségét, amely — szerinte — parlamenti viselkedésüket jellemzi. Vakmerőséget? Nem emlékszik arra Lascu Demeter, hogy valami-
 kor a kisebbségi képviselők a magyar parla-
 mentben még obstrukciót is rendeztek. És ma nem volna szabad a mostani kisebbségi kép-
 viselőknek egy-két önértetesebb beszédet sem kívánni? Nem illik ez a szerep Lascu Deme-
 terhez, engedje ezt át azoknak a román kép-
 viselőknek, akik soha azért kisebbségi meg-
 nyilatkozást nem láttak.

Az „Universul“ felfedezte a legújabb ha-
 zafias sérelmet: Nagyváradon a román intel-
 ligencia tagjai este tíz órakor a kávéházakban megvásárolják a helybeli magyar lapokat. Erről és ehhez hasonló nemzeti veszedelmekről egy hosszú cikket olvasunk az Universulban. Olyan jól megy vajon egyéb tekintetben minden Ro-
 mániában és Nagyváradon, hogy már ilyen
 bagatell bajokon kell nyargalászni? Éppen olyan humoros ez a feljajdulás, mintha mi a magyarság pusztulását fedeznők fel abban,
 hogy tözsgyökekes magyar embereket látunk,
 amikor az utcán elmélyedve olvassák az Uni-
 versult. A nagyváradi román társadalom nyu-
 godtan el fogja viselni azt a vádat, hogy a helybeli magyar lapok elolvasásával az első hazaárulást elkövette.

Kräuter tiltakozik az ellen, hogy azokat a tanítókat, akik most a nostrifi-
 káló vizsgát nem tudják letenni, az utcára dobják.

Utána Goldis László tartott nagy beszédet. Részletesen foglalkozott a tör-
 vényjavaslattal. Teljesen elhibázottnak tartja, hogy a községek tartsák fenn az állami iskolákat. Nem lehet a községi la-
 kosságot állandó áldozatokra szorítani. Az oktatás fenntartása az állam kötelessége. Ostromozza a törvényjavaslatnak a tani-
 tókra vonatkozó részét, amelyet a tanitók-
 kal szemben igazságtalannak tart. Majd rá-
 tér a kisebbségi kérdésre. A román állam nemzeti állam lévén, első kötelessége,
 hogy a románok sorsáról gondoskodik. A román állam azonban nem marad a roma-
 nok állama, ha nem a szabadság és igazsá-
 gosság irányítja a vezetését. Demokratikus elbánást kér a kisebbségekkel szemben, Angelescu törvényjavaslatában Apponyi

szellemét látja megnyilatkozni. (Taps az ellenzéken és a kisebbségek padjain.) Ezt a felfogást vallottam a magyar parlamentben és lehurrogtak érte. Nem törődtem vele. Most a kisebbségek megtapsolnak. Ezzel sem törődöm. Nem tapsokért, hanem ideáljaimért dolgozom. A szászok nem irredenták, nem szabad őket üldözni. Feikiáltások a többség részéről: Nem üldözzük őket.

Goldis: Akkor miért kötelezik az övédekben is a román nyelv használatát?

Angheliescu miniszter: Ez nem szándékomból.

Goldis László ezután védelmébe veszi felekezeti iskolákat és az egyházakat és nem érti, hogy miért akarják a kisebbségektől az iskolákat elvenni. És ha ezt a jogtalanságot a kisebbségi iskolákkal szemben alkalmazzák is, miért alkalmazzák a román nép ellen is?

Az éjszakai ülésen Fritz Connert szász képviselő kifejti, hogy a törvényjavaslat ellenkezik az alkotmánnyal és a bekeszerződésekkel.

Fiiorescu liberális képviselő dicséri Angheliescut és a törvényjavaslatot.

Jorga hosszú beszédben kritizálja a közoktatásügyi törvényjavaslatot. Hibáztatja, hogy szakértőktől előzetesen sem kérték ki a szükséges véleményt, majd védelmébe veszi a régi királyságot Goldis vádjaiával szemben. Illusztrálja a kisedővédők nagy fontosságát. Leghatározottabban a felekezeti iskolák fenntartása mellett és a kisebbségek ama joga mellett áll a sikkra, hogy iskoláikat fenntarthassák. Az államnak módjában van megtenni mindent, ami az állam érdekei ellen ezekben az iskolákban történnek. Reméli, hogy egy új kormány sokkal jobb törvényt fog hozni az elemi oktatásról.

Ezután Sándor József magyar képviselő tartott beszédet. Köszönetet mond Jorgának széles látókörű szempontjaiért, melyekkel a kisebbségi iskolákat védelmébe vette, majd pontok szerint felolvassa azokat a kívánságokat, amelyeket a román egyház kifejezésre akar általa juttatni az oktatás reformjával kapcsolatban. A képviselő elmondotta még, hogy beszélgetést folytatott Angheliescu közoktatásügyi miniszterrel, aki ígéretet tett, hogy a javaslat részletes tárgyalásánál figyelembe fogja venni az egyházak kívánságait.

Straucher a zsidó kisebbség nevében tart beszédet és a zsidóság érdekeinek megvédése mellett tör lándzsát.

Többek felszólalása után Angheliescu miniszter válaszol az elhangzott beszédekre. Először az általános oktatási irányelveket vázolja, majd azt a meggyőződését fejezi ki, hogy a törvényjavaslat kellőképpen szolgálja az egységesítés eszméjét. Goldis beszédjére válaszolva, elismeri az egyházak érdemeit a román nemzet életében. A helyzet azonban megváltozott. A nemzet egyesült és így nincs értelme a felekezeti iskolák további fennállásának. Foglalkozik a kisebbségi szónokok beszédjével és alaptalannak mondja, hogy ő Apponyi elnyomó törvényeit utánozná. Mi senkit sem nyomunk el, minden kisebbségnek megengedjük, hogy saját nyelvén tanítson és tiszteljük az ő hitüket és vallásukat. Részleteket olvas fel Apponyi 1907-iki évi beszédeiből.

Sándor József: Azóta ám változott a világ.

Angheliescu miniszter: Mi nem úgy válaszolunk önöknek mint Apponyi, hanem emberiesen bánunk önökkel. Senkit kényszerrel nem romanizálunk, hanem civilizált bánásmóddal keressük önökkel a közéletet.

A miniszter ezután a tanítók fizetési kérdésével foglalkozik és az állapotok javítását ígéri olyan mértékben, ahogy az ország pénzügyi helyzete megengedi. Kéri a törvényjavaslat elfogadását.

Bogdán Jonescu sajtópörei

Tegnap tárgyalták az itélőtáblán Bogdán Jonescu akadémiai tanár felebbezését, amelyet a törvényszék ítélete ellen adott be dr Ardelean Justin és Gombos Ulpiu Traian ügyében.

A bíróság dr Ardelean Justin 1200 lei pénzbüntetését, amelyet a törvényszék sajtó utján elkövetett becsületsértés miatt rótt ki dr Ardelean Justin és Nicu ügyész perbeszédei után 2400 leire emelte fel.

Gombos Ulpiu Traian, aki sajtó utján elkövetett rágalmazás és becsületsértés miatt állott a bíróság előtt, nyilatkozatot adott, hogy beismeri, nem járt el helyesen, amikor a sértő közleményeket írta. Sajnálja Bogdán Jonescuval szembeni eddigi magatartását és kijelenti, hogy abba az ügybe mások ösztönzésére sodródott bele, ő maga őszintén tiszteli Bogdán Jonescut és a bíróság előtt bocsánatot kér tőle.

A főügyész nyilatkozattételre szólította fel Bogdán Jonescut, aki kijelentette, hogy Gombos loyális nyilatkozata dacára is fenntartja a vádat, mert őt Gombos sokszor megbántotta.

A bíróság fenntartotta a törvényszék ítéletét, de tekintettel Gombos loyális magatartására és arra, hogy mások ösztönzésére írta az inkriminált közleményeket, a büntető-novella alapján a büntetés végrehajtását három évre felfüggeszti.

Az ítélet kihirdetése után Gombos ismételt bocsánatot kért Bogdán Jonescutól, aki kézfogással megbékült vele.

Öt embert gyilkolt meg a rendőrgyilkos cigány

Eredménytelen a nyomozás

A „Nagyvárad” írta meg elsőnek, hogy Szentimrén Lakatos Béla kőborcigány orozva agyonlőtte Filimonescu Anghel csendőrt. A nyomozást dr Ariesanu csendőrkapitány és Boródy komisszár special vezeti, de eddig még nem sikerült elfogni a gyilkos cigányt.

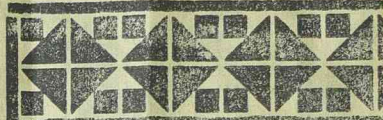
A nyomozás megállapította, hogy Lakatos Béla Széll Ferenc vincellértől lopta el dupla-csővű vadászfegyverét és azzal állt lesbe a csendőrökre. Lakatos Béla vakmerőségére jellemző, hogy tizenöt lépésnyire bevárta a csendőröket és akkor adta le a halált okozó lövést.

Lakatos Bélát eddig öt gyilkosság terheli. Háromat Magyarországon, kettőt pedig itt követett el. Elszántabb, vakmerőbb cigánnyal már régen nem volt dolga a csendőröknek. Lakatos Béla buvóhelye biztos, olyannyira, hogy a nyomozó csendőrök százai nem tudnak rátalálni. Széleskörű nyomozás eddig még nem vezetett eredményre. Az orozva legyilkolt fiatal csendőrt nagy részvét mellett vasárnap temették el.

A Patzkó-iskola évváró zenevizsgája

A Patzkó-zeneiskola évváró vizsgája volt vasárnap délelőtt a Káth. Körben. Patzkóné — az intézet vezetője — széleskörű zeneudással és nagy, általános műveltséggel rendelkező nobile urlasszony kétségtelenül Nagyvárad legjobb énektanítónője. Intézetének növendékei által elért produkciók csupa jeles sikerről tanuskodnak. Patzkónénak külön egyéni érdeme, hogy nemcsak maga rajong az énekművészetért, hanem azt növendékeivel is szívóssal megszeretteti. Kiváló produkciókat hallottunk úgy a zongorajátékban, mint szólóéneklésben, valamint a karegyüttesben Czeglédy Irénke, a pesti zeneakadémia jelesen végzett növendéke, határozottan a szólisták élteje. Tökéletesen nyújtott Chopin B-moár scherzójának művészi előadásával. Igen szépen játszotta a pesti zeneakadémián nemrég énektanítónői oklevelet nyert Czeglédy Emma Goldmark Prélude-jét. Úgyesek voltak: Móró Magdácska, Popa Dáfia, Patzkó Magda, Harsányi Annie, Darvas Ica, Roxin Lucia és Mandel Bölske.

Az énekesnők közül legkiválóbbak Mayr Margit, Kopasz Erzsike, Petróczy Albeeka, a poétikus chanteuse. De kiváló sikere volt Kocsis Márlónak nagyszerű képességgel, továbbá Tóth Kissasszonynak. Úgyes, alkalmazkodó láserőként Patzkó Elemér szerepelt.

Dorian-Terrasse

9 órákor

Dorian filmszínház

6 órákor

Ma kedden premier

MANNON

(Öfelsége a pénz)

Monumentális filmremek
8 felvonásban

A főszerepben:

Emil Jannings
Dagmar Servaas
Reinhold Schünzel
és a kis
Martin Herberg

Rendes helyárák!

Kedvezőtlen idő esetén
a 9 órás előadás is
nagyteremben lesz meg-
tartva.

A magyar színészet sorsa

Julius elején tartják meg a polgármesterek értekezletét Temesvárott. Az értekezlet legfőbb pontja a megszervezendő határszéli román társulattal szemben elfoglalandó álláspont precizizálása lesz. Mint néhány nappal előtt megírtuk, Demetriade igazgatása alatt október elején kezd meg működését az új román staggione Temesvár, majd Arad, Nagyvárad, Szatmár és Máramarosziget városokban.

A Demetriade-féle társulat megszervezésével a román kultúrtörökvések harcainak régi ideálja fog megvalósulni: s mi a magunk részéről, mint minden eredménynek, ami a civilizáció fejlesztésében egy-egy lépésnyi előrejutást jelent, öszintén örülünk az új román társulat megszületésének.

Nem mulaszthatjuk el azonban azoknak a kötelezettségeknek hangsúlyozását a polgármesteri értekezlet előtt, amiknek esetleges elmulasztása súlyos válságot idézne elő a szóbanforgó városok magyar színészetének életében. A román vándortársulat két ízben fogja igénybevenni határ-heti időre a színházakat.

Igaz, hogy a hat hetes időnyeknek nem minden estjén játszanak a románok, mégis, aki a színházak belső életével, munkarendjével csak valamennyire is ismerős, tisztában van azzal, hogy a technikai személyzetnek, a díszleteknek és kellékeknek általuk való felhasználása, a próbarendszer megzavarása a befogadó magyar színházaknak effektív veszteségeket jelent, nem is szólva a fűtés-világítás költségeiről s végül a tetemes napi rezsiről. Ezeket a veszteségeket egyensúlyba hozni csak kétféleképpen lehetséges.

Egyik mód az, hogy a vállalkozó magyar színigazgató a rezsijén ütött részeket a színészek fizetésén, az ensemble könyvtelésén apasztásán, művészi teljesítmények színvonalának csökkentése árán tömje be, ami azt jelenti, hogy a román társulat hat hetes művészi teljesítményei ellenében feláldozzuk a magyar társulatok egész évi művészi színvonalát. Azt jelenti, hogy a ma sem primán, de legalább tisztességesen fizetett és morálisan intakt magyar színészek helyére egy elsősorban mellékkeresetre utalt, éhező, kétes csepűrágó trupp fog rövidesen beállni. Jelenlét tehát a magyar színészet összeroppanását s ennek következtében azt, hogy a román társulat a letartolt jövőben hiába vár majd fejlődésének első, zsöngé fázisában a meglévő s ma még hibátlanul működő színházi apparátustól támogatást azon egyszerű okból, mert az apparátust rövidlátóan leszereltük.

Lehetséges azonban a társulatok veszteségeit másként is equalizálni. Tessék a polgármesterek értekezletén egyöntetűleg megállapodni abban, hogy a meglévő magyar társulatok, de éppugy a Demetriade-társulat érdekében is a román szintársulatok részére nyújtandó városi szubvenciókhoz irjanak hozzá egy kiegészítő összeget, amit a magyar színház kapjon kárpótlásként.

A polgármesteri értekezlet ugyanis kuláns gestussal fog Temesvárott hónaalá nyulni a román színészetnek. S ha a kérdéses városok tulnyomó százalékban magyar odófizető polgárait a román társulat érdekében megterhelik, ez a polgárság nem fog kifogást emelni az ellen, ha a megkérdés nélkül reá kivetett kulturterhez a magyar társulatok fenntartásának kötelezettségét is hozzá csatolják. Nem

fog kifogást emelni, hiszen körülbelül egy éve Nagyváradon a polgárság százainak aláírásával nyilatkozott meg az óhaj, hogy a magyar társulat fenntartása érdekében vettessék ki reánk a kulturadó. Nagyvárad polgármestere emlékeztetbe idézheti ezt a felemelő mozgalmat polgármestertársainak a temesvári értekezleten. Demetriade, az új román társulat direktora is kulturemberhez méltó cselekedetet fog véghezvinni, ha kijelenti, hogy társulata s a magyar színészet között fenntartandó harmonia első feltétele, hogy megélhetésükben, egzisztenciájukban a magyar szí-

nészeket a románok elhelyezkedése tönkre ne tegye.

A temesvári polgármesteri értekezleten dől el: vállvetett erővel fog-e küzdeni egymás mellett két kultúra a tökéletesedésért, vagy pedig az erőket egymással szembeállítva, mindkét kultúra aláadását készítjük elő? A felelősség a polgármestereké, a bízalom, hogy a két megoldás közül a kedvezőbb fog bekövetkezni, a magyar és román színészeké, a magyar és román publikumé. Ne riasszanak ki bennünket ebből a hitünkbeli a polgármesterek.

Az ujonnan épülő házakban nincs rekvirálás

A lakásépítő akció rendkívüli agilitással, élénkséggel folyik és meg van minden remény arra, hogy aránylag rövid idő alatt Nagyvárad lakosságának egész egytémé lejegyzí azt az összeget, amelynek felhasználásával mielőbb megkezdik a házépítések, hogy ezzel a szünni nem akaró lakásínségnek gyökeresen elejét vegyék. Mégis: meg kell állapítanunk, hogy az érdekelt nagyközönség előtt néhány fontos kérdés nemesen még teljesen tisztázva. Naponként kapunk leveleket a szerkesztőség címére és ezekben többrendbeli — kétségkívül figyelemreméltó — felvilágosításokat kérnek tőlünk.

Nevezetesen, hogy ki vannak-e téve az ujonnan építendő lakások a rekvirálásnak. Tisztviselők és katonák elhelyését számításba vették-e az új lakásoknál is. Ugy szintén érdeklődnek aziránt is, hogy milyen arányban történnek az elhelyezések. Nem lesznek-e kivételek nemzetiség és felekezeti elosztás tekintetében. Nem részesítik-e előnyben az esetleg kevesebbet jegyző románokat a többet jegyző más nemzetiségű, vagy felekezeti állampolgárokkal szemben?

Ezek mind olyan kérdések, amelyek már most határozott megvilágításra szorulnak, mert ezek rendezése befolyásolja a részvényjegyzések eredményét. Mind ezekre nézve munkatársunk Popovici Miklós dr. prefektushoz, aki tudvaleg az akció élén áll, fordultunk fölvilágosításért és azt a következőkben adta meg:

— A kérdésekre nézve kijelenthetem, hogy az ujonnan építendő lakásoknál rekquirálás semmi szín alatt nem történik. Az új lakások kizárólag az igénylő lakosság rendelkezésére fognak állni, természetesen csak azok részére, akik részvényt jegyeztek. Egyébként sem a tisztviselők, sem a katonaság nem nyer elhelyezést az új lakásokban.

— Mindenki — mondotta a prefektus — részvényjegyzéseinek arányában kap kisebb, vagy nagyobb lakást. Lesz 1—2—3 szobás lakásunk, de lesz 5—6 szobás is, aszerint, hogy ki mennyit jegyzett. Végül még egyet ki kell jelentenem:

mindenkinek jogos igénye szerint biztosítjuk lakását a legigazságosabb elosztás szerint és sem felekezeti, vagy nemzetiségi tekintetben kivételek nem lesznek.

Megemlítette még a prefektus, hogy amint legalább tíz millió leit jegyez a közönség, az építkezésekhez azonnal hozzáfognak. Az építkezés természetesen — mondotta, — decentralizálva történik. Elsősorban a dűledező házak lakóit fogjuk egyelőre erre a célra építendő barakkokban elhelyezni. Egyébként Mangra Demeter dr. most Bukarestbe utazott éppen az építkezések ügyében.

Felhívás a kereskedőkhöz és iparosokhoz!

A nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara vezetősége abban a meggyőződésben, hogy a város polgárságának egyetlen rétege sem értékelheti annyira annak a szép és dícséretre méltó akciónak fontosságát, amelyet dr. Popovici Miklós prefektus ur a lakásépítések megkezdése érdekében indított, mint éppen a kereskedő és iparosok, kereskedelmi és ipari vállalatok, amelyek teljes tudatában vannak a kérdés szociális, kulturális és gazdasági jelentőségének, e sorokkal bizalommal fordul a kamarai érdekeltség minden tagjához, hogy most, amikor ebben a kérdésben elérkezett a cselekvés ideje, tegye meg mindenki a kötelességét.

A város régen stagnáló fejlődésének megindításáról, a város jövőjéről van szó s a város jövőjével egyidejűleg a város kereskedelmének és iparának jövőjéről, a kereskedő és iparos tehát, amíg őn és közérdekű cél szolgálatába áll, egyidejűleg a saját maga jól felfogott érdekeit szolgálja. A lakásépítő részvénytársaság létrejöttével megindulván az építkezés, a kereskedelem forgalmát fogja növelni s munkát ad számtalan ipárnak, foglalkozást a munkások ezreinek!

Ismerjük a nehézségeket, amelyekkel a kereskedelem és ipar küzd, a helyzet azonban nem olyan súlyos, hogy a háborús tespedésből való kirozdulásért, a jövő érdekében való első komoly akcióért a kereskedelem és ipar meg ne hozza a maga áldozatát. És erős meggyőződésünk, hogy e város kereskedői és iparosai között nem lesz egy sem, aki e mozgalomban való tényleges részvételtől távol tartaná magát, bizonyosra vesszük, hogy nincs Nagyváradon kereskedő és iparos, aki a lakásépítő részvénytársaság részvényéből anyagi helyzetéhez képest ne jegyezzen.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a kivételes lakbérleti törvény hatálya a kereskedelmi üzletekre nézve már jövőre, a kis ipari helyiségekre nézve pedig két év múlva megszűnik s ha addig komoly építkezések nem indulnak meg, a kereskedők és iparosok elviselhetetlen bérkölveteléseknek lesznek kitéve. Egy okkal több, hogy a kereskedők és iparosok minden erejükkel igyekezzenek annak az intéz-

Az Atlantic nyári mozgóban

9 1/4 órákor

Apollo mozgóban

6 és 9 órákor

AZ ORKÁN

A szenvedélyek drámája, 7 hosszú felvonásban

A főszerepben:

Virginia Valli

és

House Peters

Helyárak: 25.—, 20.—, 15.50 és 10.— lei.

MISSIR-cégnél 10%

árengedményben részesül minden vevő.

Árunk minősége elsőrangú

ménynek a létrehozására, amely egyszerre két háborús rémet fog kúposztítani: a lakásrekvizitálást és a lakbérnyújtást.

Kérjük kereskedőinket és iparosainkat, a kereskedelmi és ipari vállalatok vezetőit, hogy áthatva a város szeretetével és az általános haladás és fejlődés érdekében a legnagyobb áldozatkészséggel vegyenek részt a lakásépítő részvénytársaság részvényeinek jegyzésében.

A Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara:

Barbu Romul s. k. elnök, Dr. Papp János s. k. titkár.

Bírák áthelyezése

Tegnap jelent meg a Hivatalos Lapban a bírói szervezeti szabályok egyesítéséről alkotott és szentesített törvény s megkezdődött annak végrehajtása. Aki figyelemmel kísérte a törvényjavaslat kamarai tárgyalásait, emlékezi fog Marzescu igazságügyminiszternek a kamarában mondott azon beszédére, amelyben a törvényszéki bírák áthelyezhetőségének biztosítását azzal indokolja meg, hogy a határmenti bíróságoknál még mindig túlnyomórészt vannak a kisebbségi bírák s ezeknek regáti bírákkal való felcserélése az ország érdekében áll. Módot kell tehát nyújtani arra, hogy akik eddig nem sajátították el a román nyelvet tökéletesen, az előléptetési és bizottság aviz-s segítségével áthelyezhetők legyenek s ez lenne az utolsó áthelyezés, mert az áthelyezett bíró végleges állomásáról már nem helyezhető át s ezt a bizottság kimondhatja. Esetleg fegyelmi uton bocsátható el az, aki nem sajátította el az állam nyelvét. Esetleg fegyelmi uton is nyugdíjazható, mivel azonban a nyugdíjtörvényt még nem alkották meg, ez egyelőre illúziós.

A törvény szerint, akiket az egyesítés óta neveztek ki s ügyvédi vagy bírói vizsgával bírnak, jelenlegi bíróságaik székhelyéről elmozdítathatatlannak. Azok is, akik a Regátból jöttek Erdélybe.

Akiknek nincs bírói vagy ügyvédi vizsgájuk s nincs meg a meghatározott szolgálati idejük, valamint azok, akiket az egyesítés itt talált, a kinevezési s előléptetési bizottság elé kerülnek, amely áthelyeztetésük felett határoz, tekintett nélkül arra, hogy román vagy magyar bíró.

Csak azt a magyar bírót, akit azóta diplomája alapján neveztek ki a törvényszékhez, mondhatják ki elmozdíthatatlannak.

Aki ellen nem indítottak eljárást a bizottság előtt 4 hónap alatt, elmozdíthatatlanná válik.

A magyar bírák közül tehát azok, akik az államnyelvet nem sajátították el annyira, hogy tárgyalni s ítéletet hozni tudnának, előreláthatólag a bizottság elé utalják. Van azonban illetékes helyről értesülésünk, hogy a nagyváradi tábla területén levő bíróságoknál csak minimális áthelyezés várható. El lehet képzelni, hogy mit érez az a bíró, aki 1919 előtt 20—25 évig dolgozott a bíróságnál s most a bizottságtól függ az ő és családja existenciája, mert olyan helyre helyezhetik át, ahol megélni nem tud s nem képes gyermekeit neveltetni. Annak oka, hogy az imperium átvételekor itt talált bírákat a bizottság elé utalják s kiteszik az áthelyeztetésnek, csak az lehet, hogy a határszéli bíróságok romanizálására az utolsó alkalmat használja fel a kormány.

Az első áthelyezés már megtörtént, a beszercei törvényszék elnökét, Ancean Viktort, a nagyváradi-vidéki járásbírósághoz helyezte át az igazságügyminiszter.

A miniszter ezenkívül megerősítette a nagyváradi tábla bíráit, mint elmozdíthatatlannakat, továbbá a tábla mellett működő dr. Fildan Emil főügyészt, mint táblabíró, aki külön megbízatást kapott a főügyesség vezetésére. Megerősítette továbbá Stancescu u. Stefán tábla-elnököt.

A megerősítéseket a hivatalos lap a legközelebb folytatja.

A törvény fenntartja a szokást, hogy ügyvédek továbbra is kinevezhetők a bíróságokhoz, ha az egységes vizsgát letették s erről diplomájuk van. E vizsgát 1925-ig le kell tenniük. A bírósági tisztviselők beosztására a táblabírák tesznek javaslatot 1924. november 1-ig.

Fabódé.

— 1924. augusztus 3. —

Ott szunnyad, harminc lépésnyire az épülettömbök mélyén, Várad szívében, a feledés ezüst pókhálójában... A Bazarkert fái ha sóhajtanak, úgy hangzik ott, mint az abroncsos szoknyák selymének suhogása.

Hol vannak a régi asszonyok, hol a régi esték, a gázláng vagy mégtávolabb a petróleum enyhe sárga nyelve a rivalda fölött?

Az öltözők fölött behorpadott a deszkafető. Az orkeszter lejárataf arasznyi por fűdi. S a zöldes-barna sonyhuzat az első sor zsöllye előtt feltűrengett a moly munkája nyomán.

Hatvanhét évvel ezelőtt, életrelő kánikulában nyílt meg ezen a helyen a szinkór s huszonnégy éve játszottak benne utoljára. A közbeeső negyvenhárom év alatt Prielle Kornéliától Blaha Lujzáig, Egressytől Ujháziig a magyar színeszt minden valamirevaló értéke ott ragyogott a „Fabódé” közönségének szórakoztatására s nemesítésére.

Közel negyed évszázad múlt el azóta, hogy egy bizó fiatal színészgeneráció s egy lelkes színházi közönség könyrű szívvel, bizakodva hagyta el a történelmi gerendasteátrumot.

Ahitattal, alázatosan közeledünk Nagyvárad mai színesztetének bölcsőjéhez. Szellemidézni vonz ide bennünket a meghatott pietás.

Augusztus harmadikán, az ujságírók napjának éjjelén ki fog ragyogni még egyszer a „Fabódé” színpada. Régi deszkákon régi műsorral lelkebesir a régi épület. Egyfelteleg előadást rendeznek benne a várad ujságírók: Rip-Ripek járnak majd a szúvas karzatán s a „belső-felső” páholyokban, ha reccsen valami, nem a gerendák szakadnak, csak egy-egy rég porló szív szakad meg valahol.

Nyugdíjat kell adni a nyugdíjazottaknak

Erdélyben a nyugdíjtörvény elfüggesztése óta a legszomorúbb bizonytalanságban éltek eddig a nyugdíjazottak s a nyugdíjazás előtt állók. Vasárnapi számunkban két megdöbbentő esetről hoztunk tudósítást, ahol a nyugdíj elmaradása a legmélyebb nyomorba süllyesztett két családot s a kétségbeesés szélére taszított. Nyugdíj nélkül, betegesen élnek itt közöttünk a legszörnyűbb nyomorban emberek, akik ledolgozták erejük javát a köz szolgálatában s most mások kegyelmekenyerén selymölnek. Mindennek oka az, hogy a pénzügyminiszter, amint a pénzügyminiszteri tárcát átvette, kiadott egy rendeletet, amelyben az erdélyi nyugdíjtörvényt hatályon kívül helyezte és utasította az igényjog-sultakat, hogy a regáti nyugdíjtörvény alapján érvényesítsék nyugdíjjogosultságukat. A kormányzó-tanács nyugalmavonult tisztviselőivel szemben súlyos anyagi sérelmet jelentett ez a miniszteri rendelet, mert hiszen az akkor még érvényben lévő magyar nyugdíjtörvénnyel szemben a regáti nyugdíjtörvény nagyon szigorú feltételeket szab meg a nyugdíjigényjogosultak számára. Kimondta ugyanis, hogy csak azok tarthatnak számot állami nyugdíjra, akik legalább ötvenhét évüket betöltötték és szolgálati idejük meghaladja a harmincöt évet. Közbeeső időszakokat a szolgálati év számát illetőleg, egyáltalán nem ismer el, tehát a betegek nem kaphatnak nyugdíjat.

A sérelmes miniszteri rendelet ellen a tisztviselők a legfelsőbb semmitőszékhez fordultak jogorvoslatért. Minthogy az volt az álláspontjuk, hogy egy még jogérvényben lévő törvényt nem lehet rendelettel hatályon kívül helyezni. A Curtea de Cassatie elfogadta ezt a magyarázatot s a miniszteri rendeletet megsemmisítette. A pénzügyminiszter látva ezt a kudarcot, nem adta fel álláspontját, hanem 1924 február 27-én egy egyszakaszos törvénnyel a rendeletet törvényerőre emelte. Illetve kimondatta a törvényhozással azt, hogy mindaddig, míg az új nyugdíjtörvény elkészül, az igényjog-sultak egyelőre csak előleget kaphassanak. Ezt azonban nem kapták meg.

A tisztviselők és a pénzügyminiszter között most már élesse fajult harc tovább folytatódott. A tisztviselők ismét a legfelsőbb semmitőszékhez folyamodtak és az egyszakaszos törvényt egyenként, alkotmányellenesség címén megellebezték. Az egy-sített legfelsőbb semmitőszék tegnapelőtt tárgyalta először ezeket az ügyeket. Magyarosan Mihály és Oana Ilie volt kormányzótanácsai tanácsosok felebevezésével kapcsolatban megállapította, hogy a törvény alkotmányellenes és utasította a miniszteriumokat, hogy az erdélyi kormányzótanács volt tisztviselőinek nyugdíjügyét az erdélyi törvények értelmében ilkvidálja. Az ügy ezzel végleg lezáródott és bebizonyosodott, hogy még a törvényhozással által elfogadott törvényt sem muszáj respektálnia a legfelsőbb semmitőszéknek, különösen, ha az a törvény egy másik törvény megértésén alapul.

Az erdélyi nyugdíjtörvény tehát a mai naptól kezdve újra hatályban van, visszamenőleg is

s a nyugdíjjogosultak kérhetik nyugdíjalk kintalását.

SZÉPSÉGHIBÁIT tökéletesen eltávo-littathatja, aroha-jakat, szepilöt, szemölcsöt végleg, utónyomok nélkül. **D. Sternberg Helén** kozmetikai intézetében, Mária Királyné (Bémer)-tér 3. I. em.

Lüsster, ruhavászon, tennisz-nadrág

szövef

különlegességek nagy mennyiségben érkeztek
HAVAS és GRÜNFELD

posztóáruház, Str. Avram Jancu (volt Kossuth-Lajos-utca) 8. szám. (Sas átjáróval szemben)

**NYOMTATVÁNYOK
ÜZLETI KÖNYVEK
IRODAI BERENDEZÉSEK**

MÉGAY ÉS LÁSZLÓ

PAPIRKERESKEDÉSEBEN, STR. AVRAM JANCU (KOSSUTH-UTCA 2) — INTERURBAN TELEFON 623.

**Legjobb anyag
Divatos formák
Olcsó árak!**

Nagy választék férfi- és női vá-szon cipőkben és szandálokban.

Fiókok:

**Regina Maria (Bémer)-tér
Avram Jancu (Kossuth)-u.
Sas-palota.**

25% bukott a zsidó liceum első osztályában

A nagyváradai Zsidó Liceumban most folynak az évről-évre vizsgák, az érettségivel a szóbeli vizsgák ma érnek véget. Az első osztályban a vizsgálatot vezető bizottsági tag 48 tanuló közül 11-et buktatott el. Az intézet igazgatója tiltakozást jelentett be az eredmény ellen, azzal az indoklással, hogy a klasszifikálás irreális, egyetlen vizsgáztató a vizsgáztatás egy napja alatt nem tudja megállapítani 48 tanuló egész évi alképzültségének mértékét. Ezért a minisztériumhoz felelbezi az eredményt, amely 25 százalékot ítélne az osztály ismétlésére.

Ezzel kapcsolatosan jegyezzük fel azt az érdekes riportot, amit a szabadkai Bácsmegyei Napló hasábjain olvassunk. Laptársunk beszámol a szabadkai állami gimnázium érettségi vizsgáiról. Ebből látjuk, hogy a gimnáziumban van szerb és magyar tagozat.

Dula Andor hangversenye

Szombat este a Kath. Kőr koncerttermében egy kedves arcú, alig 11 éves fiúcska játszott végig egy önálló hangversenyt a közönség nagy élvezetére. Az apró hegedűnek kétségtelenül megérdemelt forró sikere volt. Keresetlenül is csupa jót írhat róla a kritika, mert a művésznek induló kis hegedűs játékában valóban ragyogó kvalitás nyilvánult meg. Dula Andor istenáldotta ösztönös tehetség, oly kiváló talentummal rendelkezik, mely őt egyenesen predestinálja a művészi karrierre. Könnyű csuklója van, vonókezelése könnyed és tetszetős. Játékában semmi póz, a modorosságnak halvány nyoma sincs. S ami korához képest a legesodálatosabb: tempóit mindenkor fegyelmezi s nem galoppírozza el magát, nem hadar, a legnagyobb affektus közben is mindenkor szilárd ritmust tart. Dupla fogásai gondosak, flageolet hangjai felette tiszták, tónusa tömör s igen meleg, amellet nekilendülő temperamntummal játszik.

A Mozart szonátát ösztönös tehetségtől sugalmazva játszta. Mint halljuk, a kis Dula Andorban acélozott energia szunnyad, naponta nyolc órát gyakorol. Elvezet volt hallgatni, hogy milyen perszós, liktető ritmussal játszotta Hubay mazurkáját. Megemlítendő, hogy csak minap jutott tanárnője: Pollermann Aranka jóvótából egy normális menzúrája hangszerhez, eddig kis méretű, háromnegyedes gyermekhegedűn játszott.

Tanárnője méltán büszke lehet tanítványának tegnapi hatalmas sikerére, s szint megnyugtató tudat, hogy a jeles, alapos tanárnő után a kis Dula öszkor már Hubay mester szárnyai alá kerül, aki — úgy halljuk — a nála megszokott seigneurális nagylelkűséggel óhajt új pártfogójáról minden irányban gondoskodni. Weiss Magda urölgy személyében meg-

bizható, jól alkalmazkodó zongorakísérőre tett szert a kis szolista, akinek nagy jövőt jósolunk. Midőn Schumann Róbert annak idején első ízben hallotta az akkor egész csodahegedűst: Josef Joachimot játszani, kezét áldólag emelte a kis Joachim fejére s neki — sokak hallatára — ezeket mondta: „Egek felé törő csillag vagy kis fiam, kinek nevét a hír gyorsan szárnyaira fogja kapni...” Bár Hubay mester is hasonlóan nyilatkozhatnék, nem sokára Dula Bandi felől.

Musicus.

Egy husz éves árva urileány a Dunába ölte magát

Budapestről jelentik: Két héttel ezelőtt szokatlan följelentés érkezett a főkapitányságra. A Vámház-körút 8. számú ház lakói tettek panaszt és bejelentették, hogy a házban lakó Gálffy Klára, 20 éves urileány nyomtalanul eltűnt s kérték a nyomozás megindítását. A Vámház-körút 8. számú házban lakik Lenkey Géza alezredes, a Ludovika Akadémia tanára s körülbelül egy év óta nála tartózkodik felesége testvérének árva leánya, a 20 éves Gálffy Klára. A fiatal leány gyakran elégedetlenkedett, azt panaszolta, hogy nagy-nénje, Lenkeyné nem szereti őt, haragosan bánik vele, rosszul öltözteti s minden munkát neki kell végeznie a házban. A ház lakói nagyon megszánták Gálffy Klárát, akit eszöndes, jó leánynak ismertek s megígérték neki, hogy gyűjtést indítanak számára s pénzt gyűjtenek neki, hogy hazautazhasson Nagykárolyban lakó rokonaihoz.

A ház lakói látták, hogy Lenkeyné nem a legbarátságosabban bánik unokahúgával, nem engedte őt sehová, nem úgy öltöztette a fiatal leányt, ahogy kellett volna s ha este, vagy délután elmentek hazulról, a cselédmunkát is végző leányra rázárták a lakást s még a szobákba sem volt szabad bemennie.

A rendőrség megindította a nyomozást. Amikor az ágyát átvizsgálták, abban Gálffy Klárától bucsulevelet találtak. A múlt hét végén Tököl községben a Dunából kifogtak egy holttestet, akinek harisnyájában levelet találtak. A levél Környey Károlynénak volt címezve, aki ugyanazon házban a harmadik emelet 17. számú lakásban lakik, ahonnan Gálffy Klára a halálba menekült. A levélben Gálffy Klára ismét elpanaszolja önélykosságának okát s apró-cseprő kelimájairól végrendekezett.

Kaptak-e koncessziót a magyar színigazgatók?

A napokban Bukarestben járt Zima Tibor Arad képviselője, aki fönt járt a művészeti minisztériumban is, ahol érdeklődött az erdélyi színházak koncessziói iránt. Azt az információt nyerte, hogy az igazgatói engedélyeket a miniszter már megadta és pedig Nagyváradra Parlaginak, Aradra Szendrei Mihálynak, Szatmárra Gróf Lászlónak, a többi társulatokra pedig Inhe Rezsőnek, Kovács Imrénnek, Gáspárnak. A hír, amit egyik aradi laptársunk közölt, általános meglepéssel találkozott a magyar közönségnél s megnívágással vettük tudomásul, hogy a szervezkedés a huszonegyedik órában mégis megindulhat s így a színészegzisztenciák száza elé nem mered a további bizonytalanság.

Az aradi hír keltette örömet azonban alaposan lehűtötte tegnap Marcus István felügyelő nyilatkozata, amit Bukarestből visszatérve, a nagyváradai újságíróknak adott. Marcus felügyelő ugyanis kijelentette, hogy semmit sem tud a koncessziók kiadásáról.

A bizonytalanság így az erdélyi magyar színészetre továbbra is imminens.

Főlakarták robbantani a frankfurti zsinagógákat

Lipcséből jelentik: Az államügyészség a köztársaság belső békéjének megőrzésére való hivatkozással, ma egy fiatalkorú nacionalista szervezet fölött mondott ítéletet. Az összeesküvők célul tűzték ki, hogy valamennyi frankfurti zsinagógát levegőbe röptik. A merényletek jeladásaként szolgáltak volna a köztársasági forma megdöntésére.

A vádlottakat összeesküvés miatt hét évi, terjedő fogságra ítélték. A büntetés kiszabásának mérlegelésénél a bíróság súlyosbító körülménynek számította be a tervezett bűn kárhazatos karakterét, míg enyhítő momentumnak vette a vádlottak fiatal korát s azt a körülményt, hogy valószínűleg félrevezették őket, míg a politikai bűncselekmény tulajdonképpeni vétkesei értették a módját, hogy az igazságszolgáltatás keze alól kicsusszanak.

Érdekes valutaper a nagyváradai törvényszéken

Érdekes magánjogi pört tárgyaltak tegnap a törvényszéken. A Zsolnai Posztógyár R.T. beperelte 262715 csechkorona követelésért Zauderer Dániel nagyváradai posztókereskedőt.

A tegnapi tárgyaláson Zauderer ügyvédje előadta, hogy a tulajdonképpeni követelés összege csak 50 ezer csechkorona és ennek kiegyenlítését 7-es kurzuson fel is ajánlotta. Kérte a bíróságot, utasítsa el a cseh gyár követelését és vizsgálja meg a könyveket, amelyek hitelesen bizonyítják, hogy mindössze 50 ezer csechkorona a tényleges tartozás.

A bíróság a könyvek alapján megállapította, hogy Zauderer csak 50 ezer csechkoronát tartozik fizetni, tekintettel azonban arra, hogy a lei esése következtében a külföldi adósságok igen súlyosan nehezedenek a romániai kereskedőkre, a 15 napi fizetési terminus helyett három hónapot engedélyezett mint fizetési határidőt.

Rendelet a fegyverviselési tilalomról

Tegnap Hanzu Sándor tábornok, a 17-ik divízió és a helyőrség parancsnoka és dr. Popovici Miklós prefektus az ostromállapotra vonatkozó törvény alapján rendeletet adott ki a fegyvertartásra vonatkozóan. A rendelet, melyet a városban és a megyében tegnap ragasztottak ki, az összes június 16-ig kiadott fegyvertartási engedélyeket (vadász, golyós fegyver és revolver) érvénytelenné nyilvánítja, kivéve, melyeket a parancsnokság január elseje után adott ki. A katonaság, rendőrség, csendőrség, sziguranca vagy megyei prefektura alkalmazottai felhatalmazásuk alapján fegyvereiket a kereskedőktől beszerezhetik. Mindenki más köteles kérvenyezni a fegyvertartási engedélyt. A kérvényt, melyben a fegyver neve s a lőszer mennyisége fel van tüntetve, a városokban a rendőrséghez, vidéken a fősolgabíróshoz kell benyújtani. Melletteklendő: vidéken az előjáróság által kiállított s a csendőrségtől láttamozott, városokban a rendőrségtől kibocsájtott s sziguranctól láttamozott erkölcsi és politikai megbízhatóságot igazoló bizonyítvány. A vadász fegyver kérvényt a vadász-inspektorátus is kell, hogy láttamozza. A prefektura véleményezés után a divízióhoz terjeszti a kéresek engedélyezés végett.

Nem kaphatnak engedélyt, akik bűntény, vagy vétség miatt elzárásra ítéltettek, akik állambiztonsági szempontból nem megbízhatók, 18 éven aluliak és orvvádászok. Minden fegyverkereskedő minden hó elsején fegyver- és lőszerkészletét és az eladott lőszert és fegyvert a vásárlók pon-

tes névsorával bejelenteni kötelesek a prefekthoz. Akiknek engedély nélküli fegyvert találnak, hadbíróság elé állítják s a fegyvert elkobozzák.

A héber óvoda vizsgája

Vasárnap délután tartották a Mezei Mihály-utcai helyiségben a héber nyelvű óvoda évről-évre vizsgáját. A vizsgán az orthodox izraelita hitközséget Reis József alelnök, Mittelman Jakab iskolaszéki elnök, Altmann Sámuel, Berkovits Bernát és Mezei József előjárásági tagok képviselték. A gyermekek szülei kívül úgy az orthodox, mint a neológ hitközségek számos tagja megjelent az érdeklődők között.

A vizsgát Weisz Kálmán, a héber óvoda megalapítója nyitotta meg. Megkezdődött a vizsga. A csöppségek héber nyelvű verseket mondtak és számoltak. De bebizonyították, hogy románul is tanulnak.

A vizsga után Lerner Zadkani óvónő héber nyelven búcsúzott a gyermekektől. Felhívta a szülők figyelmét, mekkora fontossága van annak, hogy a gyermekek elsajátítsák az ő héber nyelvet és hangsúlyozta, mekkora fontossága volna, hogy ezt a nyelvet továbbra is elsajátítsák. Lelkesen megéljenek az óvónő beszédét, majd Weisz Kálmán mondott köszönetet az anyagi támogatásért Mittelman Jakabnak és Silberstein Ármannak.

Egy nyugalmazott főispánról és lakásadójáról

Budapestről jelentik: Vasárnap délután majdnem tragikus szerencsétlenség történt Perczel Mór nyugalmazott főispán, a szegedi kormány volt sajtófőnökének lakásán. Perczel Mór múlt év november 6-án albérletben lakik Riedl Alfons nyugalmazott kárbeszélő, Budafoki-út 13. szám alatti lakásán. Tavaly óta a nyugalmazott főispán 500.000 korona házbért fizetett havonta. Az idén májusban Riedl másfélmillió házbért követelt Perczel Mórától, aki azonban kijelentette, hogy ilyen hirtelen emelésbe nem megy bele s csak a lakásrendelet által előírt bért hajlandó megfizetni. Emiatt pörösködés támadt az albérlet és főbérlet között. A legutóbb megtartott tárgyaláson a földmondást akceptálta a bíróság. Azóta Perczel Mór lakásadóját minden eszközzel megpróbálkozott, hogy a lakástalan főispánt kitelepítse a lakásból. Végül bezárta a konyhaijtót és Perczel Mór nem engedte be a lakásba. A nyugalmazott főispán kulcsot szerzett magának a konyhához s ekkor lecsavarták a konyhában levő vízvezeték rézsapját, hogy vizet ne vehessenek.

Vasárnap délután Riedl rendőrt hívott, mert Perczel használta a reszt. Amikor Perczel megmagyarázta a rendőrnek, hogy miről van szó, az természetesen azonnal eltávozott. Délben tért haza lakására Perczel. A konyhában találkozott Riedl Alfonszal, aki hirtelen így támadt rá:

— Majd elbánok én magával. Semmi köze a konyhához.

Perczel így válaszolt:

— Csodálkozom, hogy egy uriember ilyen tónusban beszél.

Erre Riedl Alfons hirtelen forgópisztolyt rántott s indulatosan támadt albérletjére, majd ráfogta a fegyvert Perczelre s így kiáltott:

— Föl a kezekkel! — Perczel Mór erre odaugrott a revolveres támadó felé, hogy a fegyvert kiesavarja kezéből. Meg is ragadta a fegyveres kezét s elfordította magát a pisztolyt, de Riedl közben elsütötte a revolvért s a golyó Perczel Mór füle mellett röptül el. A két férfi tovább dulakodott egymással. Perczel erősen fogta Riedl csuklóját s lefelé szorította a revolvért. Ebben a pillanatban Riedl ismét

elsütötte a fegyvert és a golyó behatolt Perczel balcombájába. A lövés zaja, Perczel Mór név segélykiáltásaira többen oda-siettek s a dulakodókat szétválasztották. Értésítették a mentőket, akik Perczel Mór-ot a Rókus-kórházba szállították, ahol az orvosok megállapították, hogy a forgópisztoly ölmegolyója bent van a combhúsbán, szerencsére azonban sem ideget, sem csontot nem ért. A sebet az orvosok be-kötötték s hétfőn műtői úton kivesszik a golyót. Riedl Alfonszt előállították a főkapitányságra, ahonnan kihallgatása után elbocsátották.

Szaporodnak a fizetésképtelenségek

Nincs vesztegetni való időnk. Bátran meg kell mondanunk: hogy ne tovább! A hallgatás immár bűn volna. A közgazdasági élet nem bírja el tovább azt a botor politikát, amely nap mint nap kitermeli a maga balvégzetű következményeit. Bukarestben a nagykereskedők nyíltan megmondották, hogy a pénzügyi politika elhibázott utjai sárba fullasztották az egykor legvirágzóbb cégeket. Mi nekünk is meg kell mondanunk, hogy Erdély valaha életképes, nagyvatakor, lendülettel dolgozó kereskedelme oly viharokat élt át, hogy a központi kormányzat további súlyos tévedéseit immár nem viselheti el.

Volta és vannak idők, amikor a túlcigázott spekuláció, a minden téren alkalmazott vabanj játék rettenetes visszahatást szült a kereskedelmi forgalomban. A napoleoni hadjáratok ideje alatt, Napoleon „száz napja” után, az 1830. júliusi forradalom alapjaiban rendített meg az európai hitelviszonyokat, de olyan gazdasági pusztulást nem eredményeztek, sőt rövid időn belül hatalmas pénzdinasztiák keletkezéséhez (Rothschild Amsel öt fia) vezetett, míg manapság a „béke alldásai közepette” elcsúszott kereskedelem, guzsbakított ipar, tehetetlen dűhében vergődő közgazdaság sínyle a világkereskedelmi gyakorlattal nem bíró kormányzati hivatalnokok hatalmi erőre támaszkodó, de gyakorlati tudást nélkülöző rendeleteinek szomorú következményeit. Ahány export-rendelet csak megjelenik, az — mint ha egyenesen a közjó rovására alkottatott volna. Míg a környező államok egymás után szállítják le terményeiket kiviteli illetékei, pl. Jugoszlávia leszállította az előállt, a sertés, a fa exportilletékeit, Csehszlovákia minden exportlehetőség igazi felkarolója, addig nálunk — a kormányvéleményező testületének, az exportbizottságnak jóvoltából, — az állattenyésztés visszafejlődött, a sertéshizlalás kiveszőben van, a kitermelt fa a szoros értelmében véve ott döglik a termelő helyeken, vagy az állomásokon. Nem alaptalanul panaszkodtak tehát a bukaresti nagykereskedők, hogy a pénzügyi kormányzás katasztrófába sodorja a kereskedelmet, mert hisz Erdély és a csatolt területek kereskedelme már régóta érzi, hogy tömegpusztulás lesz a vége. Nem akarják belátni, hogy a családások ideje már rég lejárt és a nemzetek már régen arra a meggyőződésre jutottak, hogy a törvényes és igazságos béke fenntartásával sokkalta inkább gyámoltatják s a jót anyagi érdekeiket, mint a politikai teóriákért folytatott vérengző harcokkal. Az ellenzék azzal vádolja a kormányt, hogy a politikai teóriája az, hogy a magasabb termelési és gazdasági szint álló Erdély iparát gyöngíteni, a kormány állandó ellenőrzése alá vonni minden hatalmat, jövedelmet a kormány politikai céljai elérésére központosítani! Az eredmény immár az, hogy nemcsak a csatolt területek hatalmas háza emelnek óvást, hanem maga a főváros tekintélyes kereskedelme is a legkezebb hangnemből itéli el a kormányzás kilengéseit.

Erdély határszéli városai: Nagyvárad,

Arad, Temesvár az európai kereskedelem lerakó és közvetítő helyeivé alakultak át és ellátják Erdély többi nagy és kis városait az exportált ipari cikkek tömegével. E három város hitelezőjévé vált nemcsak Erdélynek, de az egész román királyságnak. Azonban a fogyasztó közönség életstandardját az exportpolitika káros kihatásai, a termelési, fogyasztási és az adópolitika annyira lesoványították, hogy a kisebb városok és falvak kereskedői egymásután kénytelen fizetésképtelenséget jelenteni. Alig van nap, amikor Nagyvárad, Arad, Temesvár, Kolozsvár, Brassó, Nagyszeben, Marosvásárhely nagyiparát és nagykereskedelmét nem érintné egy-egy csapás. Eddig virágzó kisebb és közép kereskedések egymásután kéri a nagykereskedőket, gyárosokat és nagyiparosokat, hogy a csőd elhárítása céljából járuljanak hozzá az u. n. kényszer-egyezségi ajánlathoz. Egy fél év óta figyelem a különböző kényszer-egyezségi panaszokat: valamennyi azt tartalmazza, hogy a vevőközönség elmaradt, a fogyasztás megcsappant, az árú csak épp hogy szivárogozik az üzletből, a hatalmas adók, az állandóan emelkedő költségek, a künnlevőségek behajthatatlansága, az általános gazdasági krízis képtelenné teszi előbb a családi és kisvárosi kereskedőt fizetési kötelei betartására, mikor azután egy-egy nagyvárosi nagykereskedő, importőr vagy gyáros már 40–50 ilv kisebb és közép-fajta kereskedő vevője révén súlyos veszteséget szenvedett, akkor a nagykereskedő és gyáros is kénytelen lesz majd hasonló módon eljárni és legmagasabb fokon majd egyenhangy bank is — a gazdasági élet kivétel és ellentmondást nem tűrő szabályai folytán — oda fog jutni, hogy ne továbbot jelent.

Az igazságügyi kormányzat 1915. évben humanitárius célból megalkotta az u. n. kényszer-egyezségi rendeletet, mely az utóállamokban érvényben maradt. A csehszlovák köztársaság — fennállása óta — hivatalos statisztika szerint 3600 alkalommal folytatott le ily kényszer-egyezségi eljárást, ami a nagyipari államban, a hatalmas valuta eltulodás okozta hirtelen áresés mellett teljesen érthető. Mert hogy egy ötszörös-hatszorosára feljavított valutával rendelkező ország kereskedelmi árutárhézárszere, ha egyötöd részére vagy egyhatod részére devalválódik, míg a pénz-követelés ugyanakkor 5–6-szorosára felemelkedik, nyilvánvalóan odavezet, hogy a kereskedelmi árutartozások kifizethetlenné válnak és 15 százalékos átlagos kényszer-egyezséget kell létesíteni. Ez emberileg is, gazdaságilag is teljesen érthető.

De az már érthetetlen, hogy egy természeti kincsekkel megáldott ország, ahol a megélhetési viszonyok csodálatosan olcsók voltak (már e téren is érezzük a visszafejlődést), ahol a fa, a szén, a vasérc, a só, a vízierők, a földgáz pazar gazdaságban állhat a termelő nagyipar rendelkezésére, hogy ott is százzámra fizetésképtelenségek termelteszenek ki! Itt sokkalta mélyebben gyökerező okok kiirtására kell szövetkeznünk, különben teljesen tönkre megyünk.

Az igazságügyi kormányzat kolozsvári expozitúrájához is volna egy számvunk. Hétről-hétre hallunk újabb rendeletről, melyek a hitel-telekönnyvek forgalmát szabályozzák. Egyszer a külföldi valuta bejegyzését tiltják el, máskor a vidéki ingatlanok tulajdonjogának a megszerzését kötik a román állampolgárság igazolásához. Nem olvasunk azonban arról, hogy rendeletileg szabályozzák a kényszer-egyezségi rendelet egyes — károsaknak bizonyult — rendelkezéseit. Mert hogy egyesek nem élnek, de visszaélnak a kényszer-egyezség jóindulatú

Kerékpárok Javitások
RALENDANÁL
Gummik Alkatrészek

kedvezményeivel, azt sem hallgathatjuk el. Bántónak találjuk, hogy egyes kereskedő családji vonatkozású dolgaik elrendezéséhez használják fel a hitelbe vásárolt árukészletüket. Egy kisebb bányavároska kereskedője pl. azzal a megokolással jelentett fizetéseket, hogy feleségétől nem tudott másképp elválni, csakis nagy pénzbeli áldozatok árán s ezért lett inzolvens. Több kisebb kereskedő pedig felesége operációja és szanatóriumi kezelése költségeivel okolta meg passzivitását. A hitelezők szervezetlenek lévén, a rendelet pedig humanitárius célt szolgálván, nincs eszköz az ily nyilván sőt számdéku inzolvenciák kellő megrendszabályozására. Az adósok visszaélnék azzal is, hogy a hivatalos lapban közzéteendő hirdetményeket vagy nem, vagy félvél eltelével teszik közzé, miáltal önkényesen kitolják az egyezségi sovány kvóta fizetésének kezdőpontját. Ennek oka az, hogy a kormány a hivatalos hirdetmények gyors közzétételére világos és szabatos, kellő tekintélyt eredményező rendelkezéseket nem tett. Közvételeket képez, hogy a hivatalos lapban az ily hirdetmények egyenesen a bíróság rendeleteiből jelenjenek meg s ne bízzák az érdekelt és elmentés közadós kényére-kedvére. Legutóbb pl. a Bihorul r. t. kényszer egyezségi ügyében megtörtént, hogy végül is az egyik hitelező volt kénytelen a hivatalos laphoz a hirdetményt beküldeni s a közlés költségeit viselni, csak hogy egyszer már jogerőre emelkedjék a bírói határozat. Az igazságügyi kormányzatnak ilyen apró, de lényegileg mégis fontos dolgokra nem terjed ki a figyelve, ellenben általános és következményeiben az államhittelt is rontó rendelkezések hétről-hétre látnak napvilágot.

A hitelezők — a hadizónában — képtelenek az egyesülésre. A béke hatodik esztendejében lehetetlenség még mindig közgazdasági jelentőségű célra egyesületet összehozni. Az adósok pedig kihasználják a helyzetet: ha az egyik nagykereskedő megtagadja a hitelt, a másikhoz mennek és egy valóságos láncokört képeznek, mindenütt hitelt élveznek és végül egyiknek sem fizetnek, ez viszont az érdekelt nagykereskedelem hibája.

Az okiráltság, Erdély, a Körös-vidék, a Bánát és Bukovina kereskedelme nem képes egymásratalálni egymásrataltságában. Mikor a Rothschild és halálós ágyánál megjelent ő fia, elmondotta nekik a jól ismert perza mesét, mely egy köteg fiatal vesszőről szól. Valamennyi vessző egyenként gyöngye és könnyen eltörhető, de ha együtt egy kötegben van mind, azonnal erőteljes lesz a sok gyöngye vesszőcske is: tehát tartanak össze ők is, a Rothschild fiuk, hogy erősek lehessenek, mint a keleti mese vesszői. S az öt Rothschild megalkotta a világhírnevét, jelmondatukká tették „Concordia. Integritas. Industria” fogalmait, összetartottak, az egyik Nápolyba, a másik Londonba, a harmadik Párisba ment, a negyedik Wienben alapította meg székházát és az ötödik ott maradt a Majnamenti Frankfurt gettói között, de állampénzügyeket uraló nagyhatalomra tettek szert az összetartás folytán.

Románia mai öt gyöngye vesszője: Erdély, a Körösmenté, Bánát, Bukovina, okiráltság, nem e tarthatna össze e fontos pénzügyi és közgazdasági kérdésekben egymással, hogy erős kötésű vesszőként ellenálljanak a helytelen közgazdasági politika csapásainak?

Dr. Guttman Miklós ügyvéd.

KEPES ELEK

orvosi kötszerész, Sas-passagó 20. szám

Saját készítményű **sérvközlők, hasközlők,** speciális kötszerek, női és férfi övszerek

Elopták egy gyáros ruháit

Jelentkezzék a tolvaj, jutalmat kap

Tegnapelőtt egy nagyvárad gyáros a város vízmittelepére ment, mint rendesen, fürödni. Szabályszerű engedélye volt a város vízvezetéküi üzemeltető, személyesen Kőszeghy József műszaki tanácsostól, mert 14 éve fürdik a város legkisebb helyén, ahol nagy uszók helyen kívül strand és rengeteg madár van. A kies ligetben fülemile, rigó, cinké, vadgalamb ad hangversenyt s a Körös vize tisztán folyik le a gátakon. Itt vetkőzött le a gyáros, ruháit, mint rendszerető ember, összehajította s a bokrok alá helyezte.

Mikor közeledett az este s a nap hanyatlóban utolsó sugarait küldte a ligetre, gyárosunk öltözködni akart. Akart, de nem tudott. Ruháját sehol sem találta. Gyorsan átvizsgálta a telepet, de a ruha nem került elő. A ruhában 3800 lelt volt s egy recept fémkeverék készítésére. A gyáros hazaküldött ruháért, mert neki volt még otthon tartalék ruhája s így jutott ki a kies, de éjjel hűvös esztéből. A lopásról jelentést tett a rendőrségnek, de hajlandó kiegyezni az általa ismert tolvajjal. A Nagyvárad utján felhívja ruhája elvívőjét, hogy az esetre, ha a zsebében talál receptet oda letezi, ahonnan a ruhát elvette s a földbe beásza, neki hagyja a ruháját s a 3800 lelt, ami a ruhában volt, ezenkívül 500 lelt tesz le oda, ahova a receptet beásza. Ezt az ajánlatát fenntartja 48 óráig s nem tesz megtörő lépést, igyekezik ismeri a tett elkövetőjét.

Most a tolvajban a sor. Nyilatkozzék.

Egy Bánffy bárót lopásért őrizetbe vett a rendőrség

Budapestről jelentik: Vasárnap délután előkelő rabbal szaporodott a budapesti főkapitányság őrszobája. Lopás gyanúja miatt előállították báró Bánffy Ernőt a rendőrségre. A báró a román impérium óta Budapesten tartózkodik s az előkelő erdélyi család sarja az utóbbi időben súlyos anyagi gondokkal küzdött. Néhány nappal ezelőtt Bánffy Ernő báró fölkereste egy dícsőszentmártoni ismerősét, aki a Főherceg Sándor-utcában lakik. Eltávozása után vették észre, hogy az asztalon fekvő aranyóra hiányzik.

Báró Bánffy Ernőt vették gyanú alá, akit előkelő állítottak a főkapitányságra. A szokatlan milőben tépelődve ült a detektív-szobában és kis bajuszát cibálta idegesen, régi angol szabású kabátját ráncigálta s majd, amikor látta, hogy az ott levő egyszerű tolvajok mind igyekeznek könnyíteni vallomásukkal lelkiismeretükön, a báró hirtelen fölállt, odalépett a detektívekhez s vallott:

— Az órát én vittem el.

Majd egymásután 8—10 hasonló lopást ismert be. Bánffy Ernő bárót rendőr kísérté végig a főkapitányság folyosóján, le a többi őrizetes közé a rácsos szobába.

Nap- és esőernyők

mélyen leszállított olcsó árban kaphatók

Blum Vilmosnál

a Körösparton

UJDONSÁGOK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Strada Printul Caroli (volt Szilágyi Dezső-utca) a. Kiadóhivatal: Sonnenfeld Adolf Részvénytársaság. Telefon 38.

Előfizetési díj helyben egész évre 600 lelt, félre 300 lelt, negyedévre 150 lelt, egy hóra 50 lelt; vidéken egész évre 720 lelt, félre 360 lelt, negyedévre 180 lelt, egy hóra 60 lelt.

Előfizetéseket és hirdetéseket elfogad a kiadóhivatal és a Hegedűs Hirlaproda, (Telefon 13—01.)

Nincs záróra meghosszabbítás

A „Nagyvárad” vasárnapi számában megjelent Hanzu generális és dr. Popovici Miklós prfektus elárásával szignált rendelet, amely a vidéki falvak lakóinak éjszakai kocsi, vagy személyforgalmát korlátozza. Most a rendőrprefektura közli a következőket:

— Minden nyilvános hely (kávéház, bar, vendéglő, mulató) zárórája éjszakai egy órában lett megállapítva. Záróra meghosszabbítás semmi körülmények között nem adnak ki.

— A közlekedés egész éjszaka szabad minden korlátozás nélkül.

— A vasuti étterem egész éjszaka nyitva tarthat, de 1 órától 4 óráig semmiféle szeszes italt nem szabad kíméni. A fenti rendelet betartása felett az államrendőrség közegei fognak őrködni.

* Szabadságon a rendőrigazgató. Bucnescu Gheorghe rendőrigazgató tegnap egy hónapi nyári szabadságra utazott. Tavallétében ügyosztályát Costescu Efimiu, a közigazgatási ügyosztály főnöke látja el.

* A polgármester és a főügyész Bukarestben. Dr. Bucicó Coriolan polgármester, dr. Mangra főügyész társaságában Bukarestbe utazott. Az ut célja aktuális városi dolgok elintézése. A polgármester és a főügyész e hét végén térnek vissza.

* Hílf László a Nagyvárad Napló felelős szerkesztője. A Nagyvárad Napló mai számát új felelős szerkesztő jegyzi nevével: Hílf László kiváló hirlapíró társunk, aki hosszú éveken keresztül mint a lap munkatársa szerzett méltán kiérdemelt megbecsülést úgy hirlapíró társai, mint a közönség körében. Hílf László képességei s friss ambíciója a szerkesztésben megjelenő lapot minden bizonynyal erős lendülettel fogják tovább vinni a romániai kisebbségi újságírás útján. A lap főszerkesztője természetesen továbbra is Fehér Dezső marad, a ki harminc évi eredményes újságírói tevékenységével teremtette meg a mai Nagyvárad Naplót.

* Ma van a Tatu-ügy tárgyalása. A már esztendőket óta húzódo Tatu-válságban, az ismeretes fegyelmi ügy folytán ma tartják meg a főtárgyalást. Vádlóként Jónás Demeter jelenik meg, a bizottság elnöke Dumitrescu törvényszéki elnök, tagjai a város részéről Benedek pénzügyi tanácsos, a megyét a bizottságban Tempelean alispán, vagy helyette Chirilla főjegyző fogja képviselni.

* Az Izr. Nőegylet beszámolója. Az Izr. Nőegylet választmányja rendes negyedévi ülését vasárnap tartotta meg Schütz Albertné elnökletével. Sebestyén Dezső titkár pénztári jelentése szerint segélyezésre 16000 lelt fizettek ki az elmúlt negyedévben, az árva ház fenttartására 50.000 lelt. Az Agnók Otthonát berendezték és eddig két gyámlóításra szorult agnót tart el s legutóbb még két nőt vettek fel. A berendezési költségek 177.000 leire rúgnak. A titkári beszámoló egyben kiterjeszkedett az árva ház jószágos volt gondnoknőjének, özv Klein Miké

sáné emlékének az ápolására is, akinek a nevére az elhunyt családja 6000 leis alapítványt tett, melynek kamataiból esztendőként egy vig nap rendezendő az árva számára az alapítvány intenciói szerint. Ugyancsak alapítvánnyal adózik az egyesület is özv. Klein Miksáné emlékének, akinek a nevére új ágyat helyeznek el.

* **Ujságírók gyűlése.** Az Erdélyi és Bánáti kisebbségi ujságírók Orsz. Egyesületének nagyváradi csoportja ma, kedden este fél 9 órakor a Kereskedelmi Csarnokban rendkívüli közgyűlést tart.

* **Amerikai kiküldöttek Nagyváradon.** Az amerikai reformátusok két kiküldöttje járja Erdélyt, dr. Beach professzor és dr. Shaeffer daitoni egyetemi tanár. A kiküldöttek voltak Erdély több városában, legutóbb Tordán, Kolozsváron és jelenleg Zilahon látogatják protestáns testvéreiket. Nagyváradra holnap, szerdán érkeznek. Mivel a két amerikai egyetemi tanár állandóan automobilon utazik, pontosan nem tudható, hogy mely időpontban érnek Nagyváradra, ahol az egyház fejei várnak rájuk. A vendégek tiszteletére közösen tartandó istentisztelet lesz, melynek idejét és helyét az esperesi hivatal a hírlapok útján adja hívei tudtára.

* **Orvosi hír.** Dr. Móricz Ernő négy heti tartózkodásra Németországba utazott.

* **Rombadöntött egy amerikai várost a forgószél.** Clevelandból jelentik: Lorui városát a forgószél rombadöntötte. A holtak száma háromezrész, ezerötzszázan megsebesültek, Peoriában öt emberélet esett áldozatul, a kár egymillió dollár.

* **Befejezettnek tekintik a nemzeti párt és a parasztpárt fúzióját** Bukarestből jelentik: Jól értesült politikai körök szerint a nemzeti párt elfogadta a parasztpárt indítványát az ideiglenes vezetésre vonatkozólag, amelynek Michailache és Maniu Gyula lennének a tagjai. Eszerint a fúzió útjából minden akadály elhárul és az megőrtöntnek tekintendő.

* **Esküvő.** Czitter Irén és Rosenfeld Menyhért folyó hó 2-án tartják egybekelési ünnepélyüket, melyre ezúton hívják meg ismerőseiket és jóbarátokat Jókai Mór-utca 14. sz.

* **Papszentelés.** Megindítóan szép ünnepségek között szentelte pappá vasárnap reggel 7 órakor dr. Bjelik Imre püspök apostoli kormányzó a temesvári papnövelde négy végzett növendékét a székes-egyházban. Strubel Péter, Csik Antal, Steger József szerpapokat és Mersdorf Jenő alszerpapot szentelték pappá ez alkalommal nagyszámu közönség jelenlétében.

* **Pöstény-gyógyfürdőn** teljes erővel folyik a szezon. A pompás Thermia Palace szállót, mely az összes fürdővel egybeépült, már rég megnyitották. Az árak meglepően mérsékelték. A Thermiában már napi 65 Kéért kapható lakás penzióval. Felvilágosítások telefonon is: Mandies Andor „Angyal” drogéria Oradea-Mare Bul. Regele Ferdinand 1. Telefon-sz. 144.

* **Tankokat gyárt Magyarországon?** Londonból jelenti a „Daily Telegraph”: A szövetségi ellenőrző-bizottság Budapesti nyomtatékosan érdeklődött a magyar kormánytól, hogy mi igaz abból, hogy Magyarországon tirokban páncélkocsikat és tankokat gyártat, azonkívül egy körülből évente 70.000 főre tehető tartalékos állományt képeztek ki, a rendes létszám fölött.

* **Feledésbe borult véres tragédiák.** című cikkünkre, annak a közlésére kérte fel szerkesztőségünket Catana rendőrprefektus, hogy Pollák Herschet Papp József detektív bántalmazta, kit a rendőrség kötelékéből az eset után azonnal elbocsátottak. Az aktákat az ügyességhez tették át, ahol eddig még nem határoztak Papp József ügyében.

* **Eljegyzés.** Pösner Erzsike és Feldmann Miksa jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kolos Margitka urleányt eljegyezte Simon István Eledsen.

Bátori Dániel és Mandel Imruska jegyesek.

* **Lábizzadást egyedül a Csanda-féle Podol gyógyít.**

* **Visszaautasítottak egy csödkérést.** Özv. Rosenbaum Lajosné révi kereskedő csödkért Móricz Mihály és mészkereskedő ellen a nagyváradi törvényszéknél mert 149.590 leiel tartozik neki s nem fizet. Móricz Mihály erre bejelentette a törvényszéknek, hogy nem ismeri Rosenbaumnét, soha neki nem tartozott s a becsatolt írás a tartozásról nincs aláírva, csak egy bélyegző van aláírva. A törvényszék nem rendelte el a csödköt.

* **Divatossima és mintás nyers selymek, marcisettek, grenadinok, crem szövetek** Rimanóczy-utca, Kertész Reclám üzletében olcsóbbak, mint bárhol.

* **Rendet kérnek az uszodavendégek.** A főszezonba lépett nyári hőség elől a nagyváradiaknak egyetlen menedéke az uszoda. Üdülés és higiénia szempontjából egyaránt fontos követelménye a város polgárságának, hogy az uszoda környékén legalább is oly állapotok uralkodjanak, hogy az uszoda által nyújtott felfrissülést meg ne metelyezzék. Legnagyobb csodálkozással kell azonban az uszoda vendégeinek tapasztalniuk, hogy a rendőrség és a város részéről semmiféle intézkedés eddig ilyen irányban nem történt. Az uszoda környékén állandóan marhacsordákat hajtának a Körösbe, melyeket sűrű rajokban követnek a legyek. A beszenyvezett víz s a kellemetlenkedő legyek az uszoda környékén csöppet sem alkalmasak arra, hogy Nagyvárad városias jellegét emeljék. A rendőrség egy-két állandó poszt kirendelésével könnyen segíthetne az idillikus állapotokon. Az uszodához vezető ut elhanyagoltágán viszont a város segíthetné, ha nem is nagy költséggel, rendbehozhatná s öntöztetné azt.

* **Feledj Sándor** ingatlan értékesítő irodája Szaniszló-utca 1. szám alatt van. Vásárol, elad, közvetít, házat, szőlőt, földbirtokot. Alapítva 1917-ben. Telefon 16—27. szám.

* **Ingézfírek a legnagyobb raktár és választékban** Hajnal és Rózsa-cégnél. Ingék mérték után is készülnek.

* **A Kath. Kör új alapszabályai.** A Kath. Kör vasárnap délelőtt dr. Karacsony János és Markovits Manó elnökök vezetése alatt vasárnap délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a törvény által előírt módosításokat eljuttették meg az alapszabályokon. A módosításra vonatkozó előterjesztéseket egyhangúan tudomásul vették és a módosított alapszabályt jóváhagyás végett a belügyminiszterhez terjesztik fel.

* **Opál batizt minden színben** 127 lei Hajnal és Rózsa-cégnél.

* **Új manometer, telefonkészülékek** izzólámpa minden feszültségre és alakban, nagyban és kicsinyben. Manometer javítását, telefon és villanyszerelést, eszterga és minden fémpipari munkát szolícíron készíti Rajz Andor electromechanikus, Szalárdi-utca 9. sz.

* **Függsen tuzor minden szélességben** Hajnal és Rózsa-cégnél.

* **RITA UJDONSÁGAI FELTÜNŐEK** Teleki-sz. 24.

* **Igyunk kizárólag Drehe-Haggenmacher sörrel** Mindenütt kapható már!

* **A legdivatosabb férfi és női szövetek** Hajnal és Rózsa-cégnél.

* „Kegyelet” temetkezés a Sas alatt.

* **Művészeti és iparművészeti tanfolyam.** Julius Ién a Kórház-utca 47. sz. alatt Földes Imre a kiváló festőművész és Iványi Jenő iparművész vezetésével négy hetes művészeti és iparművészeti tanfolyam kezdődik. A tanfolyam anyaga: lakásberendezés, textildisznítás, butor és szőnyegtervek. Gyakorlati batik és selyemfestés. Plakát és exlibris rajzolás. A grafika és szabadrajzolás előadja Földes mester. A többi tananyagot Iványi Jenő iparművész tanítja. A tanfolyam kiválóan alkalmas középiskolai diákok és diákleányok részére, akik kiváló praktikus oktatásban részesülnek. Minden felvilágosítást Kórház-utca 47. sz. alatt lehet megszerezni. Iványi Jenő iparművész.

Darvas harisnyái a legjobbak.

* **Rövid hír.** Jégsekreányok részletfizetésre vásárolhatók a Tarsoly vasüzletében, Sas-passage.

* **BORTNÉ-KALAP 200 lei a „Ritában.”**

LEGUJABB

Kedden megalakul az új olasz kormány

Róma, június 30. A miniszterek és államtitkárok felajánlották lemondásukat. Az új kormány valószínűleg kedden megalakul.

Ferenc Ferdinánd emléke

Bécs, június 30. Artstettenben Ferenc Ferdinánd emlékeztető hat száz osztrák monarchista jelent meg. Számos tiszt régi uniformisban, kintűtetéssel. A szentélyben Ferenc Salvator név leányával, továbbá Ferenc Ferdinánd gyermekei és rokonai. A szentmise után Orthenburg kanonok beszélt Ferenc Ferdinánd gyermekeihez. A beszédre Hochenberg Miksa válaszolt.

TOZSDE

Bukarest, június 30. Zárlat. Devizák: Páris 1255, London 1038, Newyork 239, Róma 1040, Zürich 42 fél, Bécs —, Prága 700.

Valuták: Font 1022, frank 1265 svájci 43, lira 1025, dinár 265, dollár 237 fél, osztrák 36, magyar 29, szokol 700, leva 150.

Zürich, június 30. Zárlat: Berlin 10 0-a —, Amsterdam 212, Newyork 563, London 2436, Páris 2977 fél, Milanó 2430, Prága 1660, Budapest 0.0070, Belgrád 645, Bukarest 240, Bécs 79 háromny.

Budapest, június 30. A hétfői értékpapírpiazi zárata: Angol-Magy. 51 fél, Hazai B. 180, Magy. H. 566, Leszám. 83, Osztr. H. 173, Salgó 592, Rima 126, Hermes 42, Keresk. b. 1270, Belvárosi tak. 29, Pesti Hazai 3780, Borsod-Misk. 132, Első Bp. gőz 133, Beocsini 1050, Kohó 425, Drasche 220, Köszén 3275, Urikányi 1020, Globus 40, Csáky 19, Fegyver 1575, Ganz-D. 3350, Ganz-V. 1500, Allamv. 540, Láng 133, Schlick 75, Teudloff 85, Osztr. légsz. 690, Hungária mtr. 150, Borsodi szén 118, Karton 90, Klotild 54, Tröszt 93 fél, Kukor 2675, Österm. 235, Gummi 370, Georgia 463, Ocean 28, Phöbus 78, Hoffer 143, Lipták 15, Schuller 40, Zagyvapálf. 28, Guttmann 400, Ligner 75, Neuschloss 4500, Otf. 550, Zabolai 106, Adria 1525, Ujklak 165.

Egy nap Nagyszalontán

(A Nagyváradi kiküldött munkatársától.) A háborút követő politikai változásokat a határzónában talán leginkább Nagyszalonta érezte meg. Ennek a dúsgazdag hajdúvárosnak több ezer holdas határa van, de az új országhatár meghúzása után a birtokoknak egy igen tekintélyes része Magyarországon maradt. A nagyközség, amelyet már régen rendezett tanácsú várossá kellett volna avasztatni, hiszen tizennyolcezer lakosa van, erőforrásainak tekintélyes részét elvesztette és hosszú esztendőket kellett, amíg a tájékoztatlanul álló község végre megtalálta azt az utat, amelyen haladnia kell, hogy fennmaradását és fejlődését biztosíthassa.

Szalonta ma már új irányba orientálódik és nemcsak régi erejét nyerte vissza, de bizonyos, hogy az alföldi hajdúváros rövidesen a nagyvárosok sorába kerül.

Szalonta vezetői — Szalontáról.

Moga Miklós főjegyző csak rövid idővel ezelőtt került a város élére, azonban csakhamar bebizonyította, hogy minden erejét a város fejlesztésére akarja fordítani. Eddigi munkájáról a következőket mondja:

— Elsősorban is rendbehozatta a teljesen tönkrement volt Kálvin-teret, a „promenadot”. Nagyrészt a kertnek fel kellett tölteni. Eddig 1400 szekér földet hordattak a református nagytemplom melletti parkba, de még legalább 500 szekér föld szükséges, hogy teljesen rendbe hozhassák. A díszfákat már elültették, az utak és virágágyak elkészítéséhez hozzá kezdenek. A közmunkákon kívül ötvenezer lejt fordít a község a park rendbehozására.

— A villamosmű, amely ugyan kicsiny, de berendezésében a legmodernebb, ez évben 350 ezer lejt irányzott elő az új vonalak bevezetésére. Sajnos, a lakosság egyrésze még most is tartózkodik a villamosáram használatától, úgy, hogy az előjáróság már azt a tervet is felvetette, nem kellene kötelezni mindenkit, hogy lakásába bevezettesse a villanyt. A villamosművet Király Lajos mérnök vezeti nagy szakértelemmel. Ipari célokra a villamos áramot még egyáltalában nem veszik igénybe, úgy, hogy csak esti áram fogyasztás van.

— Tekintettel arra, hogy az agrárreform következtében a község mintegy 540 házhelyhez jut, szükségessé vált a városrendezés. Új utcákat nyitunk és nagyobb utcarendezéseket tervezünk.

— Sajnos, a város csatornázására gondolni sem lehet, mert Szalonta olyan alacsony fekvésű, hogy ha egy-két méternyire leásatunk, a talajvíz már felbukkan. Szalontán majdnem minden pince vízes. A talajvíz lecsapolására sem lehet gondolni, mert a Fekete-Körös igen magas fekvésű.

— Tervbe vettük a községi utak és járdák rendbehozását is, azonban csak a főutak kövezése 30 millió leibe kerülne. Így csak fokozatosan javíthatjuk az utburkolatokat. Évenként egy-egy darabot.

— Ki kellett egészítenünk a rendfenn tartás érdekében a községi járdát. Az 1923. évi 1842. szám alatt jóváhagyott törvény értelmében erre a célra 20 százalékpótadót, úgynevezett rendőri adót szedünk az összes egyenesadók után. A rendőri adó azonban egy-egy adónál nem ha-

ladhatja meg az 1000 lejt. Magam is belátom, hogy ez az adózókra számottevő megterhelés, — mondja Moga főjegyző, — de mindent megteszek, hogy Szalontát, emeljük a városok sorába és akkor itt is államrendőrséget szervezhetnek majd.

A községi taxák, — folytatja a főjegyző, — Szalontán jóval enyhébbek, mint más városokban. Például cégtáblaadó címén 20—40 lejt fizet csak egy-egy kereskedő. Ezt az előnyös helyzetet annak köszönhetjük, mert a községnek igen tekintélyes földbirtoka van. A Szalonta község tulajdonát képező négyszáz holdas Oroszpuszta ugyan Magyarországra esett, de a magyar agrártörvény nem sajátította ki, így ezt magunk kezeljük. A gazdaság ügyeit egy hatagru bizottság vezeti, amelynek tagjai rajtam kívül Bodi Mihály, Diószeghy Károly gazdasági jegyző, Balogh János és P. Szemes István.

— A gazdaság eddig nem jövedelmezett, mert jórészt legeltetésre használták. Három éve azonban mintagazdasággá alakították át és így a jövedelme növekszik.

A birtoknak és teljes felszerelésének mai értéke meghaladja a százmillió lejt.

Már ma is tekintélyes jövedelme van de ennek legnagyobb részét újabb beruházásokra fordítják. A község költségvetésébe így is egymillió lejt állítottunk be a gazdaság jövedelméből. Az intéző bizottság valamennyi tagjának határtárpénzi engedélye van és hetenként egyszer átmegyünk Magyarországra. Tagadhatatlan, hogy a magyar határőrség udvariasan banik a határtárlépkével.

— Szalonta különben végre újból erőre kapott és a város fejlődése is megkezdődött.

Eddig a főjegyző nyilatkozata, amelyet csak örömmel regisztrálhatunk.

A kereskedelmi és gazdasági élet

Éppen azért, mert Szalontának hatalmas környéke van, az ipar- és kereskedelem fejlődésére meg van minden előfeltétele és csak a hatóságok jóakarata támogatására van szükség, hogy a kereskedelem fejlődése lehető legyen.

Az adókvetés csak a legutóbbi időben fejeződött be és az adókvetőbizottságok munkája óriási és kellemetlen meglepetést hozott. Dacára ugyanis annak, hogy az üzletek nem mennek jobban, a kereskedők adóját legtöbb helyen száz százalékkal, sőt ennél is többel emelték. Igen súlyos az idén bevezetett úgynevezett rendőri adó is, amelynek bevezetése ellen máris mozgalom indul; a lakosság meggyőződése ugyanis az, hogy a kilenc rendőri fizetésére nem lehet szükség ilyen hatalmas összegre. Az összes állami adók húszpercentje ugyanis meghaladja jóval az egymillió lejt.

Az a tény, hogy mértéktelen módon felemelték az állami adókat és a felmerülő közös érdekek arra ösztönözték a szalontai kereskedőket, hogy érdekeik megvédésére és a kereskedők összességének reprezentálására, az évtizedek óta működő Kereskedők Köre újból nagyobb agilitást fejtessen ki. A Kereskedők Köre most szerez magának helyiséget és a jövő hetekben nagy ünnepségek keretei közt nyitják meg azt. A Kereskedők Köre ügyvése és titkára dr. Glück, jónévi szalontai ügyvéd.

aki páratlan buzgalommal dolgozik az egyesület érdekében. Dr. Glück a Nagyváradi egyik legközelebbi számában fogja ismertetni a Kereskedők Köre multját és jövő céljait. A Kereskedők Köre elnöke Lakatos Andor nagykereskedő, a Lévi József és Fia-cég tulajdonosa, maga is sokat dolgozik a Köre érdekében.

A gyapjúkereskedelem

A háború előtt Nagyszalonta volt az Alföld egyik legfontosabb gyapjúkereskedelmi gócpontja. A háború után sokat vesztett jelentőségéből, azonban ez a fontos kereskedelmi ág a legutóbbi időben újból fellendült. A hatalmas, élénk pénteki hetipiacra most már a juhtartó gazdák is eljönnek és az ország minden részéből idesereglett kereskedők nagy mennyiségeket kötnek le. A megnövekedett keresletnek köszönhető, hogy a gyapjú ára most újból emelkedő tendenciát mutat.

Egy cikk azonban nem elegendő arra, hogy Szalontát méltóan bemutathassuk. A Nagyváradi cikksorozatban fogja bemutatni ezt a szép alföldi hajdúvárost előnyeivel és hibáival. Rámutatunk a sérelmekre is, de megmutatjuk azt is, hogy a vezetők, akik a lelkükön hordják a városka érdekeit, mennyit dolgoznak, hogy azt fejleszthessék.

(f. s.)

PODOL Lábizzadás
hónalyizzadás, kipálás
egyetlen biztos szere a
Csanda-féle Podol
kapható **Csanda Endre** gyógyszerárban
Strada General Mosoiu (Mezey Mihály-utca) és
minden gyógyszerárban és drogeriában.

ÁNNÉ kárpitos
Str. Marasti (Lázár V.-utca) 3.

»ORIZOL«
— a leghatásosabb széplőtörszer —
Főraktár: **Dr. Biró Géza** gyógyszerárban
Cluj, Piața Unirii
továbbá minden gyógyszerárban és drogeriában

**Harisnyát vásárolhat
de jót és olcsón csakis
FISCHER áruházában**
Sas passage, a virág üzlettel szemben

A nagy áremelkedés dacára
öltöny szöveteket
tűszter és ruhavásznakat még mindig a
kora tavaszi rendkívül olcsó áron vásárolhat
Székely posztóáruházában
Strada Avram Iancu (Kossuth-utca)
5

Férfi szalma kalapokat divatos, finom kivitelben az előrehaladott idény miatt minden elfogadható áron adunk, női és férfi szalma és filc-kalapokat alakítunk, festünk és tisztítunk gyárunkban Regele Ferdinand 20. (volt Friedländer kalapgyár.) Strada Nicolae Iorga (volt Zöldfa)-utca 21 szám alatt.

HELLER & DEUTSCH

A TEVE

REGÉNY

2

Írta: LAKATOS LÁSZLÓ

IV.

Michaelis Ilona szőke volt. Szőke? Mindenki lehet szőke. De az ő hajának valami fáradt napszínű volt, aztán meg néha, mintha csupa ezüstös vízesebb csillogott volna rajta. Sirt és dalolt ez a szőkeség és én maig is azt hiszem, hogy nincs neve annak a zománcnak, ami az ő haján volt. Éles, kék szemek, hosszú fűs lábszár és kezek. A tekintet éles derűje, az ajkak titokzatos mosolya beszéd közben. És aztán a hang? Valami misztérium volt ebben és az arcában is, egyáltalán lényében, az egész Michaelis Ilonában és húsz centiméterrel volt magasabb, mint én. Éppen úgy, mint az apja.

Acélkék ruha volt rajta a legfinomabb nyári szövethől, ezüstszürke harisnya és kivágott cipő, melyen kivágott, alig valami cipő a lábfej fölött, fején kis, feketefátyolos kalap és karján hosszú fehér keztyű a könyökhajlásig. A bőre, milyen fehér és én szerettem volna, ha abban a percben szerezsen vagyok, hogy még jobban csodálhassam ezt a fehérséget és imádhassam! Imádhassam!

Azután megcsókoltam a kezét. Nem is igazi csók volt, csak hosszú, mély lélekzet a keztyű fölött és én azt hittem, hogy sosem ébredek föl ebből a lélekzéből.

Elmentek és ma is csodálom, hogy egyáltalán tudtam tőle elkészőnni.

Visszaestem a karosszékre. Szerettem volna becsukni az ablakot, hogy a szobában maradjon a levegő, amit ő lélekzett. Térdre buktam a szék előtt, amelyben ült és sokáig sirtam. És szégyeltem magamat és fájt, hogy én én vagyok, dr. Berényi Sándor. Eddig nem volt mértéke az én kis csiségemnek, de most, hogy láttam Michaelis Ilonát! Ki vagyok én ömeltette és milyen reménytelen. Milyen reménytelen.

Még csak délután hat óra volt, augusztusban világos nappal. Lehúztam a redőnyöket, éjszakát csináltam, ágyban feklitem.

Hát hiába, nem lehet egy ember annyira éven át büntetlenül ördög. Az előbb is, hogyan kieszeltem, milyen ravaszul kiagyaltam, hogy ügyvédje leszek Michaelis úrnak. Szolgálni fogom őt évekig ingyen és azután kizsákmányolom ezt a nagy-szerű embert, megtanulom finom és fensőbb beszédmodorát, utánzom mozdulatait, lemásolom ruháját és cipőjét, lassan kifizetem adósságait és akkor: én irhatok levelet Párisba és táviratozhatok az Allamokba, én leszek a Michaelis úr, kilopom őt a világból és helyettesítem magammal, bitorolni fogom helyét a földön én az emberek össze fognak vele tévesztetni és dicsősége lassanként rám száll. Mindennek most vége.

Michaelis Ilona. Hogy az ágyban feklüdtem, szerettem volna a párnát ölelni és harapni, kiabálni és zokogni. Még ezt sem tudtam. A! Sokkal ravaszabb voltam már akkor, romlott.

Más ember ilyenkor meghal a fájdalomtól, szédül és véresre zúzza magát az örjítő, a fájdalom boldogságtól, hogy ez jött az életébe. De nekem akkor már régen nem volt szívem. Nekem csak agyam volt és sok-sok ravaszág benne.

Főlkeltem. Lámpát gyújtottam. Hideg víz alá álltam, azután felöltözködtem és fölfalá jártam a szobában. Gondolkoztam. Ma is büszke vagyok rá, hogy milyen furcsa fangosam.

— Nem, hát ez nem lehet... Tenisz, bál, koncertek, mindezt nem nekem találták ki. Én azokban a helyeken elvágódom, megbukom, nevetségessé leszek. Itt csak egy van: dolgozni érte, megfeszülni. Hát igen: megvesztegetni őt, munkával, va-

gyonnal, egy étellel. Utazás Párisba. Sok pénz a szekrényben. Részvények, bankbétetek. Lakás, mindig egy szobával több, mint másnak. Ruhák kettővel több. Koscsik és autók... és ha nem megy tovább, végre is adósságot csinálni. Sokat mind az őt földrészen. Eddig nem tudtam hogyan kell, de most már tudom ezt is. Ma délután Michaelis úrtól, sunyin, óvatosan, úgy, hogy ő észre sem vette.

És nyomban nekifeküdtem és tanulmányozni kezdtem a Michaelis-iratokat. Szívem erősen kopogott, de én tanultam hideg fővel az írásokról, mintha csak szigorlatra készültem volna. Egész éjszaka tanultam. Reggel megfürödtem, megborotválkoztam és míg öltözködtem, a tükör előtt Michaelis Ilonára gondoltam. Egészen hidegen ezt is.

Már nem szeret, ez természetes. Nem is fog szeretni, sohasem, ez is természetes. De hiszen mást sem szeret. Ilven... ilyen egyetlen nő senkit sem szerethet. És akkor? Ha senkit? Hiszen én sem vagyok kevesebb, mint a többi senki.

Igy gondolkodtam. Számtanilag gondoltam Michaelis Ilonára.

Az ő bankjukba mentem. Szabad volt, hiszen már jogtanácsosa voltam a Michaelis-cégnek.

Odaértem. Feleségül kértem Michaelis Ilonát.

Michaelis úr mosolygott. Néhány szót szolt, ilyenféle szavakat, mint: "Kérem szépen" és "nagyon érdekes". Azután megint mosolygott és kezét fogott velem.

Egy óra múlva elküldte hozzám a könyvelőjét és visszakérte az iratait. Még az ügyvédi megbízatást is megvonta tőlem.

— Megmértem és könnyűnek találtattál. — gondoltam. — Ez is számtan.

Adtam az írásokat, a könyvelőt megkínáltam egy cigarettával és elbocsátottam.

— Szép pör lett volna. Igazán sajnálom. Sokat kereshettem volna. — mondta neki bucsúzáskor.

Azután kihajoltam az ablakon. Szép délelőtt volt, az utcán rengeteg fiatalember sétált. És közülük egyik sem a Michaelis Ilona völgyén. Száz ezer férfi közül egy sem. És mind az utcán járnak, mosolyognak és cigarettáznak.

Én is rágyújtottam.

(Folyt. köv.)

SPORT

Az Egyetértés az athletikaért

Sok dicsőréttel kell megemlékeznünk arról a munkáról, amit az ezelő sportévadban az Egyetértés vezetősége az athletika fejlesztése érdekében végzett. Az eredmény nem is maradt el és az Egyetértés a sportnak ebben az ágában határozottan vezet is. Talán az a tény, hogy az egyesület vezetősége most minden agilitást az atletikára összpontosítja, lehet az oka annak, hogy a futballcsapata elhanyagolódott. De a sorozatos futballverségek nem árthatnak annyit az Egyetértés hírnevének, mint amennyivel az az atletika eredményeivel egyre jobb és jobb lesz.

A vasárnapi tornaiinnepély igazán szép és értékes volt. A nagyszerű tornászcsapatról csak a legnagyobb elismeréssel lehet megemlékeznünk. Sok dicsőréttel érdemelnek Guth Árpád szakosztályelnök, Lelöczky József tornatanár, Bauer Győző intéző és Máthé csapatvezető elismerését. A tornászok közül kiváltak Torzse, Orbán, Somogyi, Marian, Holban és Enderle. De az egész csapat szép fejlődést bizonyított.

Törökvs—Egyetértés 6:0 (4:0)

Az eredmény előre látható volt. A kitűnő formában levő Törökvs könnyen győzött az Egyetértés fölött, amelynek a védelme igazán rossz és átszervezésre szorul. Szinte érezni lehetett a csapat mozgásán a depresszió és a hiányát egy erős egyéni játékosnak, aki vigye az egész lánghán mozgó csapatot. Egyedül Mósus az, aki erőt és ügyessé-

get mutatott. A mérkőzést Kovács László (Nac) vezette.

KKASE III—Egyetértés III. 5:1 (3:0)

A teret végig a kolozsváriak uralták. Az Egyetértés ifjúsági csapata nem eléggé fegyelmezett és körültekintő. Fontos volna, hogy egy jó tréner sokat foglalkozzon velük.

Makkabea—NSC 1:0 (1:0)

Az eredmény meglepő volt, de a Makkabea igen szép formát mutatott. Dicsőréttel kell megemlékezni Löwi kapusról.

VIDÉKI EREDMÉNYEK

ARAD: Glória CFR—AMTE 2:1 (1:1), bajnok! Bíró Bodmár.

TEMESVÁR: Kínizsi—Unirea 2:0 (1:1), bajnok! Bíró dr Morár. TMTE—ATE 1:0 (1:0). Bíró Jensen.

KOLOZSVÁR: Viktória—Haggibor 2:1 (1:0). Bíró Marinkovics. Universitate—CFR. 3:1 (2:1). Bíró Winkle.

MAROSVÁSÁRHELY: CFR—MSE 3:3 (2:1). Bíró Vatiannu.

* Az I. osztályú bajnoki mérkőzések rendje. A Com. Reg. közlése szerint a hátralevő kerületi I. o. bajnoki mérkőzések sorrendje a következő: Julius 6-án Szatmáron SzSE—Nagyvárad Törökvs. Julius 13-án Nagyváradon NAC—Törökvs. Julius 27-én Nagyváradon Törökvs—Egyetértés. Augusztus 3-án Nagyváradon NAC—Egyetértés. Augusztus 3-án Nagyváradon Törökvs—SzSE. Julius 27-én Szatmáron Szatmári Törökvs—NAC.

* Egyiptom kikapott Drezdában. Drezdából jelentik, hogy az egyiptomi válogatott június 24-én a drezdai Guts-Muts csapatától 2:0 (0:0) arányban kikapott. Ugy látszik Egyiptomot minden ellenfele veri, csak éppen a magyarok kellett, hogy kikapjanak tőlük.

SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Kedd: Hangverseny, a kolozsvári Román Opera szolistáinak első föllépte, felemelt helyekkel, B) bérlet 129. szám.

Szerda: Carmen, a kolozsvári Román Opera szolistáinak vendégjátékával, felemelt helyekkel, bérleten kívül.

Csütörtök: Tosca, a kolozsvári Román Opera szolistáinak vendégjátékával, felemelt helyekkel. Péntek: Traviata, a kolozsvári Román Opera szolistáinak vendégjátékával, felemelt helyekkel, bérleten kívül.

Szombat délután: Növendékek vizsgálódása: a Hetényi színésziskola növendékeinek évzáró vizsgálódása, rendez helyek mellett.

Szombat este: Parasztszünet és Bajazzók, a kolozsvári Román Opera szolistáinak vendégjátékával, felemelt helyekkel.

Vasárnap délután: Bucukeringő, Tolnay Andor vendégjátékával, mérsékelt helyekkel.

Vasárnap este: Kék postakocsi, Tolnay Andor vendégjátékával, rendez helyekkel, bérleten kívül.

Hétfo: Szegény gazdagok, újdonság először, bérleten kívül.

A hét összes előadásaira a jegyeket már vasárnap reggelről kezdve meg lehet váltani a színház pénztáránál.

— Kolozsvári Román Opera hangversenye. Holnap este mutatkozik be a kolozsvári Román Opera nagyszerű szolistái színházunkban. A hangverseny műsora, melyben e kiváló énekesek bemutatkoznak az operairodalom legszebb áriáit, duettjeit öleli fel, de a legértékesebb a hangverseny számokat is műsorukra vették az énekesek. Ezenkívül román és magyar népies dalokat fognak előadni. A nők közül a hangversenyt föllépnek Tyrón Silvia, Marcus Ritta, Rózsa Anna, a férfiak közül Apostolescu, J. Indries, Szabó Zoltán, Gavrilescu és Nagacsévszky. A zongorán Ronescu karnagy kíséri az énekeseket. E nagyszabású hangverseny felemelt helyek mellett B) bérletben kerül színpadra.

— Tolnai vendégfellépés. Mielőtt Tolnai külföldi utjára elindulna és a budapesti szerződését elfoglalná, vasárnap úgy délután, mint este még fel-

kép színdarabunkban. Délután legjobb szerepében, a Kék postakocsi operettben játsza el Rozmaring szerepét. Ebben a szerepben most Erdély összes színpadjaiban vendégszerepel Tótnál.

Szegény gazdagok. Jókai Mór általános közönséget regényéből, a Fatia Negrából készült új színdarabunk, a Szegény gazdagokból a jövő hét hétfő estéjén lesz a bereten kívül a bemutató előadása. E három felvonás és 7 képből álló színdarab a társulat legkiválóbb erőit foglalkoztatja. E Háláltság színdarabot Tóth Elek rendezésében fogjuk látni. A főszerepeket Jósika, Huzella, Benes, Gálbert, Körösi, Tóthné, Kiss Gyuláné, Tóth Elek, Földes, Harsányi, Sorri, Madas, Galambos, Békési játszó. Fatia Negrat (Bárá Hátsegit) Harsányi fogja játszani.

nyitór

Szükségesnek látom a nyilvánossággal közölni, valamint íróársaimat értesíteni, hogy a Genius irodalmi folyóirat kötelekéből kiléptem és annak anyagi és erkölcsi obligóit tovább nem vállalom.

Arad, 1924. június hó 20.

Nagy Dániel.

Ezennel értesítjük összes ügyfeleinket, hogy Csillag Izidor raktárnak a mai napon cégünk szolgáltatásból kilépett, következőképpen cégünk nevében semmi néven nevezendő működést nem fejthet ki és eselleges ténykedéseiről semminemű felelősséget nem vállalunk.

Oradea-Mare, 1924. június 28.

Societatea Anonima „Continentală”
pentru exportul de cereale
Agenția Oradea-Mare.

MOZI

— Atlantic nyári mozgó. Az Atlantic nyári mozgóban 9 és egyenyed órák és az Apollóban 6 és 9 órák holnaptól, keddtől kezdve 3 napon át az „Órkán” megy. egy amerikai dráma 7 hosszú felvonásban, melyben Virginia Valli és House Peters játszik a főszerepet. A darab témája nagyon szép, két férfi heves szerelmét adja egy ugyanazon leány iránt, az egyik oldalon a komoly, inkorrektiségre képtelen férfi odaadó, a másik oldalon pedig világot látott, becselenségtől sem tartózkodó, könnyelmű férfi szerelmét rajzolja meg és győz az igazság, győz a tiszta szerelem. Gyönyörű természeti jelenetek tarkítják a darab szép meséjét, többek közt ki kell emelnünk két gyönyörű jelenetet, az egyik amikor a leány egy gyenge lélekvesztőn rohan le a torrens patak hullámain, hogy atyját megmentse és a másik jelenet egy megkapó, borzalmas szép erdőéget mutat be. A darab egyetlen női szerepét Virginia Valli, Priscilla Dean méltó vetélytársa, a férfi szerepét pedig House Peters, az erős és bizmpatikus amerikai színész alakítja.

— „Mammon” — Dorian Terrasse. Ma, kedden ismét egy hatalmas monumentális filmet mutat be a Dorian Terrasse. A „Mammon” (Öfelsege a pénz) a legkiválósebb értékű filmslágererek közé tartozik. Egy olyan pompás ansamblét találunk ebben a darabban, amilyent ritkán élvezhetünk. Emil Janningsot nem kell a nagyváradi közönségnek bemutatni. Dagny Servaes „A farao hitvese” és „Nagy Péter cár” című filmekben aratott hatalmas sikert. Reinhold Schünzel az intrikus szerep legkiválóbb alakítója. A kis Martin Herzberg „Cooperfield Dávidban” lett népszerűvé. A 8 felvonásos Dorian-film a modern pénzkörözesek életét mutatja be. Pazar kiállítás minden képelelet felülmul. A „Mammon” 9 órák a Dorian Terrasseon, 6 órák a Dorian filmszínházban kerül színre rendes helyárak mellett. Kedvezőtlen idő esetén a 9 órás előadás is a nagyteremben lesz megtartva.

Üzletátrendezés végett a raktáron levő összes árukat lezártított árakban árusítjuk

Nyerselyem minden szinben	158 Lei
Dyvat minas elamin	75
Sima cerna grenadin	93 Liól
Francia mosó elamin	39

Szővelek, vásznak, zefírek, női és férfi fehérnemű és az összes rövidtáru cikkek a legolcsóbb árakban

Schlesinger és Jung
Strada Avram Janku (Kossuth Lajos-u.) 1.sz.

Fürdősapka fürdődress
harisnya
ernyők, fehérneműk, nyakkendők, csipke, szallag, himzés, gombok, cernák legolcsóbban

Szenszki Miklós-nál
Sas-passage (Tarsoltyai szemben)

Villanyszerelő
üzletemet dusan felszerelve megnyitottam

VÁLLALOK Villany-, csengő-, telefon- és motor berendezéseket, javításokat és átalakításokat ugyisint lámpák átalakítását, csiszolását és galvanizálását. — *Elsőrendű munka!*

Ócsay Strada General Mosoiu 4.
(volt Kert-utca 4. sz. alatt)

34-38 LEHIG

25 DB. LEVÉLPAPÍR
DB. BORÍTÉK!

SONNENFELD R. T.
PAPÍRÁRUHÁZÁBAN, REGINA MARIA
(BEMERTER) 3. szán.

Fürdőre utazik?
ne felejtse el

KOTTÁT
venni a Hegedűs Hirlapiroda
Zenemű osztályán.

Szövet Fonal

Gyapjuipar R. T.
Bulev. Regele Ferdinand 13.
Telefon 16-63. Távirat: FONAL

Gyári árak.
Harisnyák Tricotárak

ELADO

6 személyes porcellán, 6 személyes ezüst étkező szerviz. — Reg. Ferd. (Rákóczi)-ut 30 sz. jobbra, Szász.

ASZÓDI
8-féle zamatu pörkölt
kávéi
izre utánozhatatlanok!

Medgyesi szalámi kilója Lei 160.—
1 doboz szardínia Lei 15.— Valódi
Málnaszörp kilója Lei 65.— Friss tea-vaj, Akácméz, 1 k. Mazsola Lei 64.—
Málnási szikulia és Mária, Szalvator, Karlsbadi, Paptamási, Igmándi friss töltés ásványvizek, és karlsbadi só. Cukorka és csokoládé osztályomban a legfrissebb bonbonok bel- és külföldi gyárakból, fűszer havi bevásárlásnál 5% rabat. Süteges, kocka, kristály és porcukor, szalicil, hólyagpapír, spárga olcsó árakban

Aszódinál, Sas-palota

Zongora occassió

Sikerült egy bécsi zongora raktárt megvennem. Gebr. Stigl, Mikula, Skop Hoffmann Wessely kereszthuros fémszerkezetű, hária pedálu zongorák és pianinók, míg a készlet tart 25.000 Leitől kapható.

STERNBERG
Kishidő. Telefon 13-45.

Regatul România, deleg. executor judecătoresc Aleșd.

Nr. 158—1924.

Publicațiune de licitație.

Subsemaatul executor judecătoresc aduce la cunoștință publică că lucrurile următoarele: 1 hambar, 1 but, 1 grajd, 1 cal, 1 car etc. care s'au prețuit în 9650 Lei, în favoarea Ioan Ursuța repr. prin dr Coloman Sebestyén în contra urmaritului pentru 5000 Lei capital și 1388 Lei 35 bani cheltuele staverite până acuma se va vinde prin licitațiune, fixată pe 5 Iulie 1924. orele 16, în comuna Aleșd — pe locuința urmaritului.

Aleșd la 18 Iunie 1924.

A. Fried,
del. executor judecătoresc.

A legkisebb hirdetés ára 30 lei

A NAGYVÁRAD APRÓHIRDETÉSEI

Egy sor ára 3 lei, vastag betűs 6 lei

Levelezés

Egy fiatal leány megismerkedne idősebb úrral, ki szívesen pályázna elősegítésre „Baba” jellegre. 679

Szalburg, csütörtökig déli előtérként is fontos ügyben beszélni akarok, okvetlen telefonálj. 681

Alkalmazás

Románul beszélő érettségizett fiatalembert gyakorolnak felvezet Zsigmond-utca 30. Aranykereszt győgszertára. 610

Dr. Zsigor Miklós és dr. Roxa Teodor ügyvédi irodája keres gyakorlott román, magyar gépnőnt. 663

Házvezető középkorú keresetlik, ki házi leendőket és főzésben járatos, Lengyel Ákos földbírókhoz, Crasna, judetul Salaj. 648

Manikástelepek felvételnek „Sunfield” dombor-nyomában, Str. Vlahuta (Szt. János-u.) 29. szám.

Szobaleány megbízható felvételnek, jelentkezni Komlósi Testvérek Str. Nicolae Iorga (Zöldfa-u.) 13. 672

Gőpiro kisasszonyt felvezet Dr. Faragó Sándor ügyvéd, Str. Episc. Pavel-utca 22. 673H

Nyugdíjas körjegyző 58 éves, református, nőtlen, románul beszél, százezer lei vagyonnal megfelelő állást keres. Nyugdíjas körjegyző, Serghis, Teleg mellett. 677

Mindenes főzőnő elsejre állást keres. Posta (Uri)-u. 54. szám. 678

Tiszteletes szobalány felvételnek. Pavel-utca 13. 682

Mindenes főzőnő keresek azonnaira. Arany János-utca 4. emelet. 680

Óraló perfect németlevelező (levelezőnő) gyors — géptírt, aki könyvelésben járatos, felvezet Leitner Lázár, Str. Saguna. 684

Ajánlkozom mosai, vasal-ur házakhoz, pipere és férfi ing vasalást is vállalok, vagy pedig vendéglőbe állandóan. Cím a kiadóban. 688

Magas árban vezetek

brillians, arany, ezüstékszereket és dísz tárgyakat, töredék aranyat, ezüstöt, arany szápadlást, arany és más hasznos logákat,

Freund Benjámín

Oradea, Nagyvár, Calea Regent Ferdinand (Rákóczi-ut) 11. Széchenyi-szálló épület. Hét napig minden nap.

Vízvezeték

szerelési munkákat és mindenféle bádós munkát jutányos árban készit

Steiner Adolf bádós, Posta M. Vitezu (Nagyvács-tér) 24. szám. Oradea ügyvédi

ELSZAKITHATATLAN

KEK MUNKAS, VASZON ES SZOVET RUHAK
„INDUSTRIA” RUHAUZEUM
ORADEA-MARE, CALEA VICTORIEI No. 1.

Adás-vétel

Ujonnian lakkozott urihajto kocsi, es egy fablas federes kocsi elado. Balassater. 634

Elado nagyon szép kézi-munka stórok, függönyök, abrosz szalvétával, milliók, zsebkezdők, aranyterítők, montrozatlan diványpárna file csipke és betét, álló lámpához szép ernyő. — Reg. Ferdinand (Rákóczi)-ut 30. jobbra Szász. 621

Bizományba elfogadok porcellánt, kézimunkákat, fehérneműt. Szász, Rákóczi-ut 30. jobbra. 623 H.

Szőnyeg növények több fajban, hatalmas nagy muszáj jutányos árban kaphatók. Szigethy József kertgazdaságában az Aradi-utí vám mellett. 667

Perzsaszőnyegek, különféle, nagyon szép kézimunkák eladók. Szász Anna, Bulev. Reg. Ferdinand (Rákóczi-ut) 30. — Jobbra. 603H

Elado 60 kat. hold szántóföld Váradtól 7 kilométernyire mellékezőkkel. — Ugyanott egy tizenegyszobás modern kastély, két és fél holdas belsőseggel, parkkal igen kedvező árral. Ezenkívül kisebb-nagyobb szőlők és házak, Parcul Eminescu, Ezredévi Emléktér, Vlahuta (Szt. János), Princel Carol (Szigeti Dezső), Postei (Uri), I. C. Brațianu (Szaniszló) és N. C. Zsiga (Lukács Gy) utcákban és a város minden részén. Feleli Sándor ingatlan értékesítő irodája I. C. Brațianu (Szaniszló)-utca 1. szám. — Telefon 16-27. sz. 70

Egészen új ház, azonnal elfoglalható 2 szobás lakással, kedvező feltételek mellett sürgősen eladó. — Cím a kiadóban. 671

Elado nagy forgalmu vendéglő, megfelelő mellékezőkkel, kerttel, ház, átadó lakással, üzleti berendezéssel 220 ezer; 8 és fél kat. hold termő szőlő, épületekkel, természettel 750 ezer; magánház átadó hat szobás parkettes lakással; magánház 4 szobás átadó lakással, istállósval, kerttel; ötszobás átadó lakással magánház; gyáriépületek két hold földdel 450 ezer; négy telek 12 — 130 négyzet öl 24 ezer letele; három lakásos ház, kerttel, átadó lakással 185 ezer. **Keresetnek:** 4 — 5 szobás ház istállósval, kerttel vagy szőlővel 5 — 700 ezerig; 2 — 4 szobás nyaraló, szőlővel egy millióig; ut mentén 3 — 4 szobás ház 1 — 2 hold területtel 500 ezerig.

Csapó, Akadémia-ut 6. sz. 3 — 6-ig.

24 és 30 colos Gatterek, Gőzkazánok, Fémegmunkáló gépek, Transmissiók eladók

Bizám mérnök

Oradea-Mare Nagyvár, Str. Sfanta Ladislau (Körös-u. 27.)

GYERMEK KOCSIK

Szőke Miklós

gyermekkocsi üzemeben, Strada Vlahuta (Szt. János-utca) 22. sz. a legszebbek és legolcsóbbak.

Van szerencsém t. üzletfeleimet értesíteni, hogy szállítási és vámolási irodámat Str. Sf. Ladislau (Körös-utca) 30. saját házamba helyeztem át. — Telefon: 13-21.

Kiváló tisztelettel

Varró Béla,

nemzetközi szállító, beraktározási és fuvarozási vállalat.

Figyelem

Még minden drágaság dacára

Figyelem

a legolcsóbb és a legfinomabb ruhák csak

Schreier-nél készülnék Várad Zsigmond-utca 2.

Szép virint megvételre keresek. Cím a Hegedüs Hirlapirodában. 5:9

Tűrifa kereskedés aug. 1-re egy iroda helyiséggel haszonbérbe kiadó. Str. Lebedei Hattyu-u. 27. 631H

60 holdas birtok lakóházzal és gazdasági épületekkel Nagyvár közeli eladó. Feltételek Str. Faragó Sándor ügyvédnél Str. Episc. Pavel-utca 221 megtehető. 674H

Irodai üvegfal, puldok, üzletberendezés eladó a Hegedüs Hirlapirodában. 675H

Elado alkalmi árban 1 millió faj szőlő oltvány: Porto altoi, Riparia, Portalis. M. Marconi, Str. Nicolae Zsiga (Lukács György) utca 5. délután 12 — 3-ig. 467

Ismeri magas árban

VESZEK

ARANY

EZÜSI

és brillians tárgyakat

KLEIN

ékszerüzlet Árv. Vancs (Kossuth Lajos)-utca 8. szám

Elado ingatlanok,

többször 35 holdtól 163-ig, jó helyeken, kisebb-nagyobb szántók, szőlők, elfoglalható lakásokkal, házak a város különböző utcáin, úgy mint közeli vidéken is. Vannak fűszer, kormsma, hentes, bodega és mészárszék bérletek. — Ház, igen jó helyen, parcellák jutányosan. Értekezni TOMÁNÉ-nál Nilgsetelepen, — 3 — 6-ig Str. Sf. Ladislau (Körös-u.) 21. 577

Közlönyök

Plissé és gouvre munkák rendkívül olcsón készülnek Str. Alexandri (Teleki-u.) 22. sz., a kapuval szemben.

Ülvevel, bérlet és bármily igazolványhoz szükséges fényképek, Nagyvár területén legolcsóbban, 30 leitől kezdve készülnek Zenei fényképszélnél, Str. I. C. Brațianu (Szaniszló-utca) 25. Felvételek este 10-ig.

24% kamatra keresünk magánpénzt teljes fedezettel, Adásveteli Rtg. Parcul Traian (Széchenyi-ter.) 24. Értéktetés délután. 4

Teljes ellátással 1 — 2 fiatal ember felvétetik. Cím a Hegedüs Hirlapirodában. 676H

ÓRÁK

szakértő javítását a legkomolyabb káitabig költségátlással

TISZAY

végel Székely-utca) 9. szám alatt

Jutányos árak Preciz munka.

Veszünk

butorokat, szőnyegeket teljes lak- és iroda berendezéseket, Wertheim kaszát, zongorát, csillárokat, porcellánokat, regiségeket stb. Meghívásra házhoz megyünk.

Frenkel és fia

Butor, szőnyeg és regiségek kereskedők Str. General Mosulu (Mezey Mihály-utca) 10

Jókarban lévő használt

vizipuskát

keresünk megvételre. Cimeket a kiadóba kérünk

A KOLOZSVÁRI

CZELL

SÖRFÖZŐDE

VILÁGOS

SÖRE

a közönség legkedveltebb itala

Főraktár Nagyvár és vidéke részére Gilányi-utca 57.

Consum áruházban

Ferdinánd király (Rákóczi)-ut 11.

Damaszt asztalneműek, schiffonok, vásznak, zephir és kanavász míg a készlet tart, minden elfogadható árban előrusztatnak

A jól vizsgázott gyermekekkel beíratták a szülők a HEGEDÜS HIRLAPIRODA kölcsönkönyvtárába.